

Vlaams
Parlement

ingediend op **21** (2016-2017) – Nr. 1
21 november 2016 (2016-2017)

Toelichtingen

bij de middelenbegroting
en de algemene uitgavenbegroting
van de Vlaamse Gemeenschap
voor het begrotingsjaar 2017

Meerjarenraming 2017-2022

Inhoudstafel

1.	INLEIDING	4
2.	DE MIDDELENBEGROTING	5
2.1.	Totale middelen	5
2.2.	Opcentiemen, toegewezen gedeelten van de BTW en de PB, en federale dotaties voor nieuwe bevoegdheden.....	6
2.1.1.	Parameters	6
2.1.2.	Resultaten	11
2.3.	Specifieke dotaties vanwege de federale overheid.....	14
2.4.	Gewestelijke belastingen	16
2.5.	Toegewezen ontvangsten	18
2.6.	Andere ontvangsten.....	18
2.7.	Lotto-middelen.....	19
2.8.	Te consolideren instellingen	19
3.	DE UITGAVENBEGROTING.....	21
3.1.	Inleiding	21
3.2.	Bespreking.....	21
3.2.1.	Indexatie bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden.....	21
3.2.1.	Andere kostendrijvers of budgettaire engagementen bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden: Toelichting per beleidsdomein.....	22
3.2.1.	De globale evolutie van de beleids- en betaalkredieten bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden.....	31
3.2.2.	De beleids- en betaalkredieten verdeeld over de 13 beleidsdomeinen bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden	32
4.	HET VORDERINGENSALDO	35
5.	HET FINANCIËEL BEHEER.....	40
5.1.	Evolutie van de geconsolideerde schuld	40
5.1.1.	Het begrotingssaldo in ESR-termen.....	40
5.1.2.	Kredietverleningen en participaties	40
5.1.3.	Specifieke elementen en totale evolutie.....	40
5.2.	Herfinancieringsbehoeften en nieuwe financieringsbehoeften van de Vlaamse ministeries.....	41
5.3.	Evolutie van de geconsolideerde schuld in de periode 2017-2022 per entiteit ...	43
5.4.	Schuld in perspectief	45
5.4.1.	De schuldgraad en schuldratio van de diverse overheden in België	45
5.4.2.	Ratingagentschappen	45
5.4.3.	De geconsolideerde activa van de Vlaamse overheid	46
5.5.	Concrete uitwerking: een Vlaamse schuldnormering op basis van 2 doelstellingen	49
5.5.1.	Doelstelling 1: Het behoud van een gunstige rating	49
5.5.2.	Doelstelling 2: Een positieve netto-actief positie: Vermarktbaar activa > geconsolideerde schuld, waarbij tijdelijk abstractie wordt gemaakt van de nog uitstaande overgenomen schuld in het kader van de 6de staatshervorming m.b.t. de ziekenhuisfinanciering (A1/A3)	49
6.	Bijlage : de rekening in 2018 van het definitief zetten van de parameters van de fiscale autonomie voor het Vlaams Gewest en van de overgangsbedragen voor de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Gewest.....	51
6.1.	Inleiding	51
6.2.	Prefiguratie van de definitieve autonomiefactor	51
6.3.	De budgettaire consequenties van de invoering van de definitieve autonomiefactor vanaf 2018	53
6.4.	Prefiguratie van het budgettair effect in 2018 van de (quasi) definitieve cijfers mbt AJ 2015	57
6.5.	Uitsmijter berekening overgangsbedrag Vlaams Gewest	57

Lijst met Tabellen

Tabel 2-1: Grote rubrieken van de ESR gecorrigeerde middelen (in duizend euro)	5
Tabel 2-2: Tax shift I en II – effecten op belasting staat en Vlaamse opcentiemen in lopende prijzen (kaseffecten in duizend euro).....	7
Tabel 2-3: Volledig parameteroverzicht	9
Tabel 2-4: Opcentiemen, toegewezen gedeelte van de BTW en de PB, en federale dotaties voor nieuwe bevoegdheden (in duizend euro)	11
Tabel 2-5: Herrekening 2018 bedoeld in artikel 54, §1, leden 7 tot 9 (in duizend euro) .	13
Tabel 2-6: Specifieke dotaties vanwege de federale overheid (in duizend euro)	15
Tabel 2-7: Gewestelijke belastingen (in duizend euro)	17
Tabel 2-8: Te consolideren instellingen (in duizend euro)	19
Tabel 3-1 : Indexparameters	21
Tabel 3-2: Cumulatief effect indexatie kredieten t.o.v. begrotingsopmaak 2017 (in duizend euro)	22
Tabel 3-3: Beleidskredieten per beleidsdomein bij constant beleid (in duizend euro)	33
Tabel 3-4: Betaalkredieten per beleidsdomein bij constant beleid (in duizend euro)	34
Tabel 4-1: Vorderingsaldo bij constant beleid en reeds voorziene saneringsmaatregelen 2017-2022 (in duizend euro).....	36
Tabel 5-1: Verwachte jaarlijkse evolutie van de geconsolideerde schuld in de periode 2017-2022 (in duizend euro).....	41
Tabel 5-2: Financieringsbehoefte Vlaamse ministeries in de periode 2017-2022 (in duizend euro)	42
Tabel 5-3: Evolutie van de geconsolideerde bruto-schuld van de Vlaamse overheid opgedeeld per entiteit (in duizend euro) .	43
Tabel 5-4: De schuldgraad en schuldratio van de diverse overheden in België: toestand eind 2015	45
Tabel 5-5: Uittreksel ratingmodel Moody's	46
Tabel 5-6: Prognose door Moody's weerhouden schuld bij ongewijzigd beleid	46
Tabel 5-7: Overzicht berekende financiële activa eind 2015	48

Lijst met Figuren

Figuur 2-1: Evolutie fiscale autonomie ten opzichte van totale middelen.....	6
Figuur 3-1: Beleids- en betaalkredieten (in duizend euro).....	31

1. INLEIDING

In deze meerjarenraming wordt de begrotingsopmaak 2017 in meerjarig perspectief geplaatst. Deze raming heeft tot doel een zo volledig mogelijk beeld te schetsen van de beleidsruimte die de komende jaren zal ontstaan bij constant beleid. Evident betreft het hier een raming die in sterke mate bepaald wordt door de gehanteerde parameters.

In 2017 zal Vlaanderen opnieuw aansluiten bij een evenwicht, wat een bijzondere prestatie is, gezien de economische context. Het blijft de bedoeling van de Vlaamse Regering om voor de resterende jaren van de legislatuur het pad naar houdbare overheidsfinanciën verder te zetten. Vlaanderen zal tegelijkertijd zijn ambitie als investeringsregering blijven waarmaken en langs deze weg de economische groei en werkgelegenheid in onze regio ondersteunen. Het blijft voor de Vlaamse overheid essentieel om de nog voorziene beleidsimpulsen zoals voorzien in het Regeerakkoord volledig te realiseren. Momenteel is overigens al voor 955 miljoen aan nieuw beleid geïnitieerd. Per begrotingsronde zal de beschikbare beleidsruimte geëvalueerd worden en eventueel bijkomend bijgestuurd indien nodig. Reeds volledig rekening houdend met de 955 miljoen euro aan geïnitieerd nieuw beleid, blijft er nog een beschikbare beleidsruimte in VEK van 200 miljoen euro in 2019. Dat is momenteel een goede uitgangspositie om de ambitie van het invullen van 1,5 miljard euro aan totale beleidsruimte over de ganse legislatuur te kunnen waarmaken.

In deze meerjarenraming wordt uitgegaan van inkomsten en uitgaven bij constant beleid. Tevens wordt zoals in de voorgaande jaren van deze legislatuur rekening gehouden met de verdere effecten van de 6de staatshervorming en het verstrengd Europese begrotingstoezicht. De keuze van de Vlaamse regering om voor het Vlaams luik van de personenbelasting maximaal uitvoering te geven aan de federale tax shift wordt bestendig. De impact hiervan loopt op tot 875 miljoen euro aan minderontvangsten in 2022. Vlaanderen houdt wat dit betreft haar lijn aan en zal de federale tax shift niet compenseren met belastingverhogingen.

Omwille van de afrekening van de ontvangsten uit de Bijzondere Financieringswet, zullen we in 2018 geconfronteerd worden met een substantiële negatieve impact op het begrotingsresultaat. Deze is evenwel voorzien in het pad dat de Hoge Raad voor Financiën voor de Vlaamse begroting heeft uitgestippeld. Dit gegeven is eenmalig en het is dan ook de betrachting van de Vlaamse overheid om in 2019 opnieuw een evenwicht na te streven, ondanks de recurrente minderinkomsten die het gevolg zijn van de herrekkende autonomiefactor.

Zoals steeds in de meerjarenraming, wordt ook de verwachte schulddynamiek toegelicht. Het schuldhoofdstuk plaatst de evolutie van deze schuld in perspectief. De Vlaamse schuldpositie is fors bijgesteld omwille van de implementatie van de 6de staatshervorming, het ESR-2010 en het bijhorende verstrengd Europees begrotingstoezicht. Daardoor is de doelstelling uit het pact 2020 van een schuldevrije Vlaamse overheid achterhaald. Dit betekent uiteraard niet dat de schuldevolutie niet zal gemonitord worden. Vertrekkend vanuit het Regeerakkoord wordt een schuldnormering voorgesteld. Deze vertrekt vanuit 2 concrete doelstellingen: Enerzijds wordt gestreefd naar het behoud van een gunstige rating. Anderzijds maken we werk van een classificatie van de schuld en onderscheiden we schuld waar vermarktbare activa achter schuil gaan. In de toekomst dient in dit licht gestreefd te worden naar een blijvend positieve netto-actief positie. Of dus in concreto beogen we een schuldpositie te behouden die in staat is om zichzelf volledig terug te betalen, zonder claim op toekomstig belastingsgeld.

2. DE MIDDELENBEGROTING

2.1. Totale middelen

Tabel 2-1 geeft in grote rubrieken een overzicht van de ESR gecorrigeerde middelen voor de begrotingsjaren 2017 tot en met 2022. De ramingen bevatten de budgettaire effecten van de naar aanleiding van de 6de staatshervorming gewijzigde Bijzondere Financieringswet (BFW).

De raming van de bruto aanvullende belasting op de personenbelasting (opcentiemen) is gebaseerd op de raming van de belasting staat voor het aanslagjaar 2017 die door de FOD Financiën in oktober 2016 ter beschikking werd gesteld van de gewesten en gemeenschappen. De raming voor de aanslagjaren 2018 en volgende vertrekt van de raming voor 2017 en gaat uit van een elasticiteit van 1,35. De budgettaire gevolgen van tax shift I en II zijn in de raming van de belasting staat opgenomen. In paragraaf 2.2.1. wordt dieper ingegaan op de effecten van beide tax shifts op de belasting staat.

Tabel 2-1: Grote rubrieken van de ESR gecorrigeerde middelen (in duizend euro)

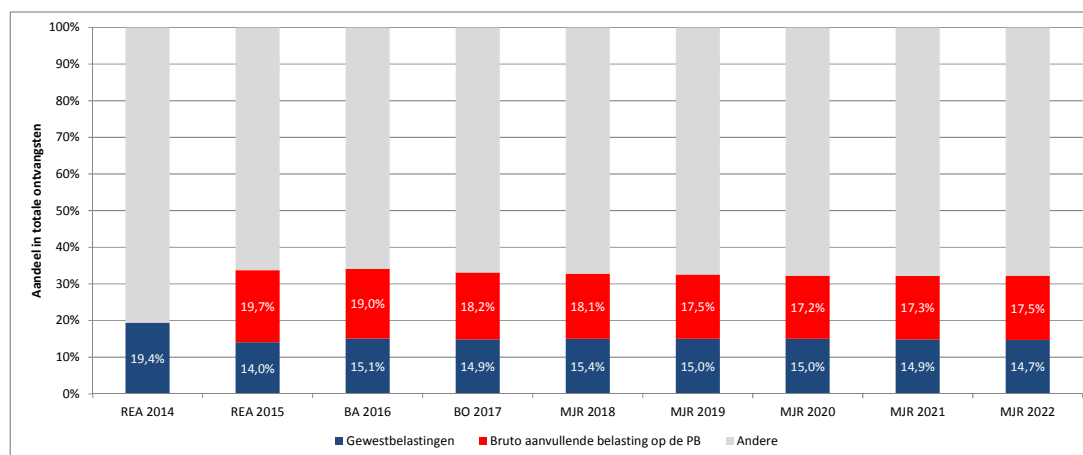
	BO 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
Bruto aanvullende belasting op de PB	7.609.995	7.586.796	7.632.467	7.680.894	7.936.638	8.235.407
Gewestmiddelen BFW	2.178.764	2.350.380	2.411.849	2.475.057	2.512.601	2.530.677
Gemeenschapsmiddelen BFW	21.622.820	22.191.983	22.892.117	23.627.941	24.398.476	25.168.178
Herrekening 2018		-900.067				
Specifieke dotaties BFW	86.111	87.165	88.671	90.211	91.863	93.547
Gewestelijke belastingen	6.219.199	6.427.769	6.565.078	6.707.854	6.819.707	6.936.696
Eigen niet-fiscale, toegewezen ontvangsten	745.237	762.940	741.408	741.437	741.469	741.501
Eigen niet-fiscale, niet toegewezen ontvangsten	280.131	277.702	308.739	318.293	345.869	375.707
Lotto gelden	29.999	29.999	29.999	29.999	29.999	29.999
Instellingen consolidatiekring	3.044.631	3.003.752	3.010.763	2.989.441	2.986.952	2.982.182
TOTAAL	41.816.887	41.818.420	43.681.090	44.661.128	45.863.575	47.093.893
<i>w.o. bijdrage pendeldotatie</i>	<i>-27.604</i>	<i>-27.653</i>	<i>-27.659</i>	<i>-27.659</i>	<i>-27.659</i>	<i>-27.659</i>
<i>w.o. bijdrage sanering globale overheidsfinanciën</i>	<i>-1.586.178</i>	<i>-1.626.452</i>	<i>-1.666.108</i>	<i>-1.707.662</i>	<i>-1.751.020</i>	<i>-1.795.479</i>
<i>w.o. bijdrage vergrijzingskost</i>	<i>-24.840</i>	<i>-57.986</i>	<i>-94.753</i>	<i>-136.172</i>	<i>-177.242</i>	<i>-220.296</i>
<i>w.o. responsabiliseringsbijdrage</i>	<i>-103.099</i>	<i>-112.417</i>	<i>-121.735</i>	<i>-131.054</i>	<i>-168.506</i>	<i>-227.331</i>
<i>Totaal bijdragen</i>	<i>-1.741.721</i>	<i>-1.824.508</i>	<i>-1.910.256</i>	<i>-2.002.547</i>	<i>-2.124.428</i>	<i>-2.270.765</i>

De ramingen van de middelen voor de begrotingsjaren 2018 en volgende zijn conform de door het departement Financiën en Begroting gehanteerde modellen gebeurd. Voor het begrotingsjaar 2017 worden de ESR gecorrigeerde ontvangsten van de begrotingsopmaak getoond (41,8 miljard euro). Voor de begrotingsjaren 2018 tot en met 2022 worden de cijfers in rekening gebracht zoals ze in meerjarig perspectief in constant beleid worden voorzien, en waarbij de impact van de 6de staatshervorming expliciet in acht wordt genomen. Zo worden o.m. de geraamde opbrengst van de Vlaamse opcentiemen en de herrekening van 2018 in kaart gebracht. De ramingen van tabel 2-1 bevatten eveneens de bijdrage van de Vlaamse overheid in de sanering van 's lands overheidsfinanciën en in de

vergrijzingskosten. De cijfers in tabel 2-4 aangaande de middelen uit de herziene Bijzondere Financieringswet betreffen niet-afgeronde bedragen. Ten opzichte van tabel 2-1 kunnen er afrondingsverschillen voorkomen.

De 6de staatshervorming heeft een stijging van de Vlaamse fiscale autonomie tot gevolg, die gevormd wordt door de opbrengsten uit de gewestelijke belastingen enerzijds en de gewestelijke opcentiemen anderzijds. Uit onderstaande figuur 2-1 blijkt dat deze autonomie in 2014 19,4% bedroeg en vanaf 2015 stijgt naar 32,5% in 2022.

Figuur 2-1: Evolutie fiscale autonomie ten opzichte van totale middelen

2.2. Opcentiemen, toegewezen gedeelten van de BTW en de PB, en federale dotaties voor nieuwe bevoegdheden

2.1.1. Parameters

Bij de begrotingsopmaak 2017 zijn de middelen uit de Bijzondere Financieringswet (bruto gewestelijke aanvullende belasting op de personenbelasting (gewestelijke opcentiemen), toegewezen gedeelten van de BTW en de PB, en andere federale dotaties) geraamd op basis van de inflatie (CPI) en de economische groei (BBP) zoals bepaald in de Economische Begroting van 8 september 2016.

Voor de daaropvolgende begrotingsjaren werden de CPI en het BBP gebruikt zoals opgenomen in de Economische Vooruitzichten van juni 2016 van het Federaal Planbureau.

Behalve de klassieke parameters van economische groei en inflatie, spelen ook de fiscale capaciteit van de gewesten en gemeenschappen en het aantal leerlingen en -18-jarigen van de gemeenschap een belangrijke rol bij de berekening van de middelen toegewezen vanuit de Bijzondere Financieringswet. Met ingang van het begrotingsjaar 2015 werden door de inwerkingtreding van de gewijzigde Bijzondere Financieringswet aan deze lijst twee nieuwe parameters toegevoegd: het aantal 0 tot en met 18 jarigen en het aantal 80-plussers.

Bovendien wordt de fiscale capaciteit vanaf het aanslagjaar 2015 ook geïnterpreteerd als de regionale opdeling van de opbrengst van de federaal gebleven personenbelasting. Voor de begrotingsjaren 2017 en volgende wordt de fiscale capaciteit met betrekking het aanslagjaar 2016 toegepast.

De parameter 'belasting staat' is van belang met het oog op de raming van de opcentiemen. De raming van de belasting staat voor het aanslagjaar 2017 (= begrotingsjaar 2017) betreft een raming die medio september 2016 door de FOD Financiën ter beschikking van de gewesten werd gesteld. Verder wordt de belasting staat voor de aanslagjaren 2018 en volgende per gewest bekomen door de belasting staat voor het aanslagjaar 2017 aan te passen aan de CPI, het BBP en de elasticiteit ten opzichte van het reëel BBP. Er wordt uitgegaan van een elasticiteit gelijk aan 1,35. Door deze werkwijze toe te passen wordt de spreiding van het aanslagjaar 2017 over de drie gewesten gecontinueerd over de aanslagjaren 2018 tot en met 2022.

Bovendien houdt de voorliggende raming van de belasting staat voor de aanslagjaren 2017 en volgende ook rekening met de budgettaire effecten van tax shift I en II. Medio september 2016 werden door de FOD Financiën nieuwe ramingen gecommuniceerd aangaande de budgettaire effecten van tax shift I en II voor de aanslagjaren 2016 en 2017. De voorliggende meerjarenraming gaat nog steeds uit van de opstappen inzake de budgettaire effecten van tax shift I en II voor de aanslagjaren volgend op aanslagjaar 2017 zoals die in september 2015 door de FOD Financiën werden gecommuniceerd, maar de bedoelde opstappen worden op een geactualiseerde basis toegepast. Op deze wijze houdt de meerjarenraming bij de raming van de belasting staat ook rekening met alle geüpdatete effecten van tax shift I en II op de belasting staat, en met de gevolgen hiervan voor de Vlaamse opcentiemen.

Tabel 2-2 toont een overzicht van de bedoelde (opstap) effecten. In de effecten op de belasting staat zijn de terugverdieneffecten die de individuele maatregelen van tax shift I en II normaliter op de inkomensvorming - en bijgevolg op de belastingopbrengsten - zullen genereren nog niet opgenomen.

Tabel 2-2: Tax shift I en II – effecten op belasting staat en Vlaamse opcentiemen in lopende prijzen (kaseffecten in duizend euro)

Aanslagjaar Tax Shift I	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
opstap belasting staat	-364.300	-395.200	0	-3.048	0	0	0
gecumuleerde opstap belasting staat	-364.300	-759.500	-784.153	-816.680	-846.550	-878.672	-911.705
gecumuleerd effect op Vlaamse opcentiemen	-61.400	-127.900	-132.052	-137.496	-142.525	-147.933	-153.494

Aanslagjaar Tax Shift II	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
opstap belasting staat	0	-1.089.800	0	-1.421.580	-1.449.143	0	0
gecumuleerde opstap belasting staat	0	-1.089.800	-1.125.174	-2.589.054	-4.132.890	-4.289.715	-4.450.983
gecumuleerd effect op Vlaamse opcentiemen	0	-184.200	-190.179	-422.792	-670.035	-695.460	-721.605

Aanslagjaar Tax Shift I & II	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
opstap belasting staat	-364.300	-1.485.000	0	-1.424.628	-1.449.143	0	0
gecumuleerde opstap belasting staat	-364.300	-1.849.300	-1.909.327	-3.405.735	-4.979.439	-5.168.387	-5.362.689
gecumuleerd effect op Vlaamse opcentiemen	-61.400	-312.100	-322.231	-560.288	-812.559	-843.393	-875.099

De voorliggende meerjarenraming bestendigt de voorziene verlaging van de personenbelasting via het Vlaamse aandeel in de effecten op de belasting staat. De negatieve impact van deze maatregelen op de Vlaamse begroting wordt noch teruggedraaid, noch gecompenseerd via een verhoging van het Vlaams luik in de personenbelasting.

De bevolkingsgerelateerde parameters betreffen realisatiecijfers per 1 januari 2016, aangevuld met ramingen zoals meegedeeld door de FOD Financiën medio september 2016 en met de evolutie gealigneerd op de bevolkingsvooruitzichten van de FOD Economie (Algemene Directie Statistiek).

Tabel 2-3 bevat een overzicht van alle gebruikte parameters.

Tabel 2-3: Volledig parameteroverzicht

Begrotingsjaar	BO 2017		MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
	2016 vermoedelijk	2017 initieel					
Parameters							
Inflatie (CPI)	2,00%	1,60%	1,70%	1,60%	1,60%	1,70%	1,70%
Economische groei (BBP)	1,40%	1,20%	1,50%	1,50%	1,60%	1,50%	1,50%
Personenbelasting (federaal gedeelte)							
Aanslagjaar	2015	2016	2017 = 2016	2018 = 2016	2019 = 2016	2020 = 2016	2021 = 2016
Vlaams Gewest	20.764.272	20.962.428	20.962.428	20.962.428	20.962.428	20.962.428	20.962.428
Waals Gewest (excl. Duitstaligen)	9.065.333	9.097.713	9.097.713	9.097.713	9.097.713	9.097.713	9.097.713
Brussels H. Gewest	2.644.586	2.688.663	2.688.663	2.688.663	2.688.663	2.688.663	2.688.663
Duitstaligen	141.080	142.273	142.273	142.273	142.273	142.273	142.273
Fiscale capaciteit (FC)							
Aanslagjaar	2015	2016	2017 = 2016	2018 = 2016	2019 = 2016	2020 = 2016	2021 = 2016
Vlaams Gewest	63,66%	63,73%	63,73%	63,73%	63,73%	63,73%	63,73%
Waals Gewest (excl. Duitstaligen)	27,79%	27,66%	27,66%	27,66%	27,66%	27,66%	27,66%
Brussels H. Gewest	8,11%	8,17%	8,17%	8,17%	8,17%	8,17%	8,17%
Duitstaligen	0,43%	0,43%	0,43%	0,43%	0,43%	0,43%	0,43%
Verdeelsleutel onderwijs (LLN)							
Toestand	realisatie	raming	raming	raming	raming	raming	raming
Vlaamse Gemeenschap	56,62%	56,65%	56,79%	56,90%	57,05%	57,16%	57,27%
Frans Gemeenschap	43,38%	43,35%	43,21%	43,10%	42,95%	42,84%	42,73%
Inwoners							
Referentietijdstip	01/01/2016	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2020	01/01/2021	01/01/2022
Teldatum	01/01/2016	raming	raming	raming	raming	raming	raming
Vlaanderen	6.477.804	6.524.663	6.565.484	6.589.675	6.614.445	6.640.217	6.665.558
Wallonië (excl. Duitst.)	3.525.571	3.551.176	3.573.168	3.584.380	3.596.529	3.609.853	3.623.443
Brussel	1.187.890	1.206.032	1.221.225	1.229.035	1.236.913	1.245.131	1.253.302
Duitstaligen	76.645	77.395	77.976	78.058	78.158	78.284	78.412
Min 18 jarigen (excl. Duitst.) (DENAT)							
Referentietijdstip	30/06/2015	30/06/2016	30/06/2017	30/06/2018	30/06/2019	30/06/2020	30/06/2021
Teldatum	01/08/2016	01/08/2016	raming	raming	raming	raming	raming
Nederlandstalig	1.253.159	1.259.177	1.269.252	1.277.686	1.285.855	1.296.358	1.307.479
Franstalig	741.524	740.970	744.980	746.856	747.520	749.798	752.987
Brussel	269.844	273.027	277.567	281.156	284.248	287.674	291.074
Denaturaliteitscoëfficiënt	105,9671%	106,1460%	106,8321%	107,2584%	107,5402%	107,9908%	108,5214%
Verdeelsleutel Plantentuin							
Toestand	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2014	01/01/2015
Vlaamse Gemeenschap	79,87013%	79,87013%	79,87013%	79,87013%	79,87013%	79,87013%	79,87013%
Frans Gemeenschap	20,12987%	20,12987%	20,12987%	20,12987%	20,12987%	20,12987%	20,12987%
Pendelaars naar BHG							
Vlaams Gewest	62,769%	62,735%	62,847%	62,862%	62,862%	62,862%	62,862%

Begrotingsjaar	BO 2017		MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
	2016 vermoedelijk	2017 initieel					
Waals Gewest	37,231%	37,265%	37,153%	37,138%	37,138%	37,138%	37,138%
Belasting Staat							
Aanslagjaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021
Mededeling FOD Financiën	16/09/2016	16/09/2016	17/10/2016	17/10/2016	17/10/2016	17/10/2016	17/10/2016
Vlaams Gewest	29.637.857	29.492.450	30.486.986	30.721.027	30.908.961	32.081.820	33.287.912
Waals Gewest	12.949.191	12.938.442	13.374.748	13.469.291	13.543.890	14.057.821	14.586.314
Brussels H. Gewest	3.712.749	3.758.135	3.884.865	3.926.651	3.974.805	4.125.631	4.280.731
Belasting Staat							
Aanslagjaar	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2021
Raming Departement FB	01/01/2016	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2020	01/01/2021	01/01/2022
Vlaams Gewest	1.328.368	1.337.769	1.347.557	1.354.528	1.362.511	1.373.520	1.384.846
Waals Gewest	784.489	789.338	793.220	794.393	795.167	797.198	800.479
Brussels H. Gewest	284.573	289.498	294.256	297.279	300.543	304.133	307.690
O t.e.m. 18-jarigen	15.665	15.721	15.772	15.738	15.761	15.865	15.965
Referentietijdstip	01/01/2016	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2020	01/01/2021	01/01/2022
Teldatum	01/01/2016	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2020	01/01/2021	01/01/2022
Vlaamse Gemeenschap	336.284	343.155	349.565	356.690	364.594	370.649	372.415
Fransse Gemeenschap	164.667	164.525	164.600	164.847	165.829	166.773	166.173
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	45.090	44.802	44.513	44.089	43.889	43.676	43.477
Duitstalige Gemeenschap	3.484	3.645	3.757	3.848	3.964	4.094	4.177
+80-jarigen							
Referentietijdstip	01/01/2016	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2020	01/01/2021	01/01/2022
Teldatum	01/01/2016	01/01/2017	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2020	01/01/2021	01/01/2022
Vlaamse Gemeenschap	336.284	343.155	349.565	356.690	364.594	370.649	372.415
Fransse Gemeenschap	164.667	164.525	164.600	164.847	165.829	166.773	166.173
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	45.090	44.802	44.513	44.089	43.889	43.676	43.477
Duitstalige Gemeenschap	3.484	3.645	3.757	3.848	3.964	4.094	4.177
Fiscale uitgaven AJ 2015							
Mededeling FOD FIN	16/09/2016	16/09/2016	17/10/2016				
Vlaams Gewest	1.764.370	1.766.553	1.766.553				
Waals Gewest	774.167	776.709	776.709				
Brussels H. Gewest	143.863	143.863	144.431				

2.1.2. Resultaten

Tabel 2-4 toont de middelen die op basis van de hierboven beschreven parameters in de periode 2017 - 2022 mogen verwacht worden. Hierbij wordt rekening gehouden met de impact van de 6de staatshervorming. De cijfers in deze tabel zijn niet-afgeronde bedragen. Ten opzichte van tabel 2-1 kunnen er daardoor afrondingsverschillen voorkomen.

Tabel 2-4: Opcentiemen, toegewezen gedeelte van de BTW en de PB, en federale dotaties voor nieuwe bevoegdheden (in duizend euro)

art BFW	BO 2017 incl afrek 2016	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
titel III/1, art 5/1 en 5/2	7.609.995	7.586.796	7.632.467	7.680.894	7.936.638	8.235.407
titel VII, art 54, §1		-818.247				
titel IV, hfdst II, afd 4	2.615.872	2.673.421	2.881.223	2.953.749	3.028.746	3.105.646
35octies	473.541	483.471	497.528	510.604	523.568	536.861
35nonies	1.195.218	1.216.069	1.245.719	1.276.789	1.309.207	1.342.448
35decies	947.113	1.110.889	1.137.975	1.166.357	1.195.971	1.226.337
titel VII, art 54, §1		-137.009				
titel V, art 48	0	0	0	0	0	0
titel VII, art 54, §1		0				
titel V/1, art 48/1, §2	-306.406	-319.979	-319.979	-319.979	-319.979	-319.979
titel V/1, art 48/1, §3		43.539				
titel VIII, art 64quater	-27.604	-27.653	-27.659	-27.659	-27.659	-27.659
65quinquies	-103.099	-112.417	-121.735	-131.054	-168.506	-227.331
Subtotaal middelen Vlaams Gewest	9.788.759	9.025.460	10.044.316	10.155.952	10.449.239	10.766.083
titel IV hfdst III afd 2 art 40quinquies	9.119.590	9.407.981	9.746.666	10.099.665	10.475.295	10.871.480
titel X art 81quinquies, §2	-1.256	-1.270	0	0	0	0

art BFW		BO 2017 incl afrek 2016	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
titel IV hfdst III afd 3, art 47/2	Voorafnames op federale PB	5.239.120	5.343.161	5.473.438	5.609.950	5.752.388	5.898.443
titel IV/1	Dotaties overgehevelde bevoegdheden inzake	7.105.288	7.293.596	7.523.497	7.769.811	8.022.277	8.249.740
47/5	kinderbijslagen	3.795.102	3.867.758	3.961.002	4.060.282	4.173.954	4.291.550
68quinquies, §§ 1 en 2	kost administratief beheer gezinsbijslag (-)	-	-	-	-	-	-
47/7	ouderenzorg	2.403.290	2.484.202	2.594.101	2.715.091	2.826.884	2.909.056
47/7, §3, tweede lid	wijziging geïsoleerde geriatriediensten (in basis vanaf bj 2015) (-)						
68quinquies, §3	vergoeding voor inbreng in maximumfactuur fed. overheid (-)	-	-	-	-	-	-
47/8	diverse gezondheidszorgen en hulp aan personen	490.673	499.775	512.671	526.211	540.256	554.652
47/8, lid 2	wijziging voor revalidatie en behandeling (in basis vanaf bj 2015) (-)						
47/9	ziekenhuizen (vanaf bj 2016)	360.783	367.362	376.847	386.806	397.136	407.724
47/9, §4	inhouding voor investeringen ziekenhuisinfrastructuur (vanaf bj 2016)		-	-	-	-	-
47/10	ziekenhuisinfrastructuur (vanaf bj 2016)	55.440	56.795	60.619	62.574	64.593	66.676
47/11	interuniversitaire attractiepolen (vanaf bj 2018)		17.704	18.258	18.846	19.454	20.082
titel V/1, art 48/1, §1 en §4	Overgangsmechanisme	160.078	148.515	148.515	148.515	148.515	148.515
titel V/1, art 48/1, §3	Overgangsmechanisme - herrekening 2018		11.649				
65quinquies	Responsabiliseringsbijdrage pensioenen (zie Gewest)						
	Subtotaal middelen Vlaamse Gemeenschap	21.622.820	22.203.633	22.892.117	23.627.941	24.398.476	25.168.178
	Vlaams Gewest + Vlaamse Gemeenschap	31.411.579	31.229.093	32.936.432	33.783.892	34.847.715	35.934.261

Zoals in paragraaf 2.2.1. gesteld, is de raming van de gewestelijke opcentiemen gebaseerd op de inschatting van de belasting staat waarin eveneens de gevolgen van de tax shift zijn verwerkt. De gereduceerde belasting staat wordt bekomen door de belasting staat te verminderen met de autonomiefactor (25,990%). Het bedrag van de opcentiemen wordt vervolgens bekomen door op de gereduceerde belasting staat het tarief van de opcentiemen toe te passen. Voor de aanslagjaren 2015, 2016 en 2017 wordt er uitgegaan van 35,117% opcentiemen.

De raming van de bruto opcentiemen in de voorliggende meerjarenraming is gebaseerd op de methode van de getransactionaliseerde kas. Hierbij worden de verwachte inningen door de FOD Financiën van de bruto opcentiemen over de periode maart van het jaar T tot en met februari van het jaar T+1 aangerekend op het begrotingsjaar T.

De voorliggende meerjarenraming houdt eveneens rekening met een herziening van de autonomiefactor en het hiermee gerelateerde opcentiementarief. Vanaf aanslagjaar 2018 worden de autonomiefactor en het opcentiementarief op respectievelijk 25,083% en 33,481% geraamd. De herrekening of bijstelling van de opbrengst aan opcentiemen voor de aanslagjaren 2015, 2016 en 2017 die hiervan het gevolg is, en die bedoeld wordt in artikel 54, §1, leden 7 tot 9 van de herziene Bijzondere Financieringswet, is eveneens in de voorliggende meerjarenraming opgenomen en gevisualiseerd in tabel 2-4. De bedoelde bijstelling is negatief en bedraagt -818,2 miljoen euro voor de opcentiemen. Ze wordt verondersteld zich volledig in het begrotingsjaar 2018 te manifesteren.

Tabel 2-5 kadert de bijstelling van de opcentiemen in het geheel van de herrekening bedoeld wordt in artikel 54, §1, leden 7 tot 9 van de herziene Bijzondere Financieringswet.

Tabel 2-5: Herrekening 2018 bedoeld in artikel 54, §1, leden 7 tot 9 (in duizend euro)

	2015	2016	2017	Totaal 2018
Gewest - luik opcentiemen	-264.145	-273.200	-280.902	-818.247
Gewest - luik toelage fiscale uitgaven	-137.009	0	0	-137.009
Gewest - luik overgangsmechanisme	43.539	0	0	43.539
Gemeenschap - luik overgangsmechanisme	11.649	0	0	11.649
TOTAAL	-345.966	-273.200	-280.902	-900.067

De voorliggende meerjarenraming houdt bovendien ook rekening met de bijstelling van het referentiebedrag voor de bevoegdheid 'fiscale uitgaven'. De bedoelde bijstelling wordt aangekondigd in artikel 35decies van de herziene Bijzondere Financieringswet en zal gebaseerd zijn op een verslag dat het Rekenhof uiterlijk 31 december 2016 zal opstellen met betrekking tot de fiscale uitgaven voor het aanslagjaar 2015 (artikel 81ter). Bij de begrotingsopmaak 2017 werd er reeds rekening gehouden met een bijstelling van de toelage voor fiscale uitgaven voor de begrotingsjaren 2016 en 2017. In de voorliggende meerjarenraming wordt ook de bijstelling voor het begrotingsjaar 2015 opgenomen (-137,0 miljoen euro). De herringering van de fiscale uitgaven, zoals door de FOD Financiën medio september 2016 meegedeeld, wordt verder als basis genomen voor de meerjarenraming van de toelage.

Tot slot werd naast het referentiebedrag voor de bevoegdheid 'fiscale uitgaven' ook de fiscale capaciteit van het aanslagjaar 2015 geactualiseerd zoals gebruikt voor de berekening van het overgangsmechanisme (gewest en gemeenschap). Bij de raming 2017 werd er reeds rekening gehouden met een bijstelling van het overgangsmechanisme voor de begrotingsjaren 2016 en 2017. In de voorliggende meerjarenraming wordt ook de bijstelling voor het begrotingsjaar 2015 opgenomen (respectievelijk +43,5 en +11,6 miljoen euro).

De fiscale uitgaven die naar aanleiding van de 6de staatshervorming geregionaliseerd worden, zijn in de meerjarenraming niet als een minderontvangst verwerkt, maar als een uitgave.

Tot slot zijn in de voorliggende meerjarenraming de mogelijke budgettaire gevolgen buiten beschouwing gelaten van het responsabiliseringsmechanisme inzake klimaat. De kosten voor het administratief beheer en de uitbetaling van de gezinsbijslag, bedoeld in artikel 68quinquies van de bijzondere financieringswet, worden niet in mindering van de ontvangsten gebracht. Zij worden als een uitgave begroot. Hetzelfde geldt voor de inhoudingen die de FOD Financiën doorvoert inzake maximumfactuur (inhouding op toelage ouderenzorg) en inzake ziekenhuisinfrastructuur (inhouding op toelage ziekenhuisinfrastructuur). Beide inhoudingen worden in de Vlaamse begroting als een uitgave begroot, en niet als een minderontvangst. De kosten voor de jeugdinstelling Tongeren (artikel 81quinquies, §2) zijn als een minderontvangst verwerkt.

2.3. Specifieke dotaties vanwege de federale overheid

Tabel 2-6 toont de geraamde middelen met betrekking tot de (overige) specifieke dotaties vanwege de federale overheid.

De bijkomende toelagen die de gemeenschappen vanaf 2015 ontvangen voor de bijkomende bevoegdheden die hen door de 6de staatshervorming worden toegekend (gezinsbijslag, ouderenzorg, gezondheidszorg, ziekenhuisinfrastructuur (vanaf 2016), justitiehuisen en interuniversitaire attractiepolen (vanaf 2018), worden onder paragraaf 2.2. vermeld. Deze nieuwe toelagen beïnvloeden immers het overgangsmechanisme en zijn als dusdanig te onderscheiden van de in paragraaf 2.3. bedoelde toelagen die geen onderwerp zijn van de 6de staatshervorming en die geen gevolgen voor het overgangsmechanisme hebben.

Tabel 2-6: Specifieke dotaties vanwege de federale overheid (in duizend euro)

art BFW	BO 2017 incl affrek 2016	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
titel IV hfdst III afd 3, art 35	-	-	-	-	-	-
titel VIII, art 62	38.465	38.894	39.516	40.148	40.831	41.525
titel IV hfdst III afd 4, art 47bis	-	-	-	-	-	-
titel VIII, art 68ter	15.441	15.613	15.862	16.116	16.390	16.669
titel VIII, art 62ter	7.107	7.281	7.509	7.751	8.001	8.259
titel VIII, art 68ter	25.098	25.378	25.784	26.196	26.642	27.094
	86.111	87.165	88.671	90.211	91.863	93.547
Totaal dotaties vanwege federale overheid						

De dotatie voor de wedertewerkstelling van werklozen, bedoeld in artikel 35 van de (oude) Bijzondere Financieringswet, werd vanaf begrotingsjaar 2015 ten belope van 90% opgenomen in de globale tewerkstellingsdotatie. De resterende 10% werd toegevoegd aan het overgangsmechanisme. Om die reden is deze dotatie niet meer opgenomen in tabel 2-6.

Volgens artikel 62 van de Bijzondere Financieringswet wordt aan de gemeenschappen een dotatie toegekend ter financiering van het universitair onderwijs aan buitenlandse studenten. De basisbedragen die in dit artikel zijn voorzien, worden jaarlijks aan de inflatie aangepast.

Volgens het Lambermontakkoord werd het kijk- en luistergeld omgevormd van een gemeenschapsbelasting naar een gewestbelasting. De gemeenschappen kregen daarbij wel een dotatie ter compensatie voor het wegvallen van het kijk- en luistergeld. Vanaf de inwerkingtreding van de gewijzigde Bijzondere Financieringswet (6de staatshervorming) werd de dotatie van beide gemeenschappen in de BTW-basisdotatie geïntegreerd en ondergaat ze de evolutie en verdeling van de BTW-basisdotatie.

Naar aanleiding van de overname vanaf 2011 van de dienst van de verkeersgerelateerde gewestbelastingen (verkeersbelasting, belasting op de inverkeersstelling en eurovignet) ontvangt het Vlaams Gewest van de federale overheid jaarlijks een extra dotatie om de kosten van het overgenomen federaal personeel te compenseren. De berekening van de dotatie is gebaseerd op de gemiddelde kostprijs van de dienst van de betrokken gewestbelastingen voor de jaren 1999, 2000 en 2001, uitgedrukt in prijzen van 2002. Vanaf 2003 wordt dit bedrag (per gewestbelasting) aangepast aan de evolutie van de consumptieprijsindex. De basisbedragen staan vermeld in de wet van 8 maart 2009 tot vaststelling van de totale kostprijs van de dienst van de gewestelijke belastingen, in uitvoering van artikel 68ter van de Bijzondere Financieringswet (BS 20 maart 2009). Een gelijkaardige dotatie wordt vanaf 2015 aan het Vlaams Gewest toegekend voor de overname van de dienst van de registratie- en erfbelastingen.

Tot slot wordt volgens artikel 62ter van de Bijzondere Financieringswet aan de gemeenschappen een dotatie toegekend vanaf het begrotingsjaar waarin de Nationale Plantentuin van België wordt overgedragen. Het in artikel 62ter vermelde basisbedrag wordt jaarlijks aan de inflatie en aan de economische groei aangepast. De verdeling van het aangepaste bedrag over beide gemeenschappen gebeurt volgens een sleutel die in overeenstemming is met de taalrol van het effectief personeelsbestand van de Nationale Plantentuin op de dag van de overdracht. Deze overdracht vond plaats op 1 januari 2014. De in de meerjarenraming gehanteerde verdeelsleutel weerspiegelt dus de taalrol op 1 januari 2014.

2.4. Gewestelijke belastingen

De ramingen van de gewestelijke belastingen voor de begrotingsjaren 2018 en volgende zijn enerzijds gebaseerd op de ramingen voor het begrotingsjaar 2017 en anderzijds op de vooruitzichten inzake economische groei en inflatie die door het Federaal Planbureau werden opgesteld en die eveneens voor de raming van de middelen uit de Bijzondere Financieringswet werden weerhouden.

Tabel 2-7 toont een overzicht van de begrotingsposten en de verschillende bedragen. De getoonde bedragen zijn ESR gecorrigeerde ontvangsten. De ramingen van de gewestbelastingen zijn gebeurd vanuit een constant beleid hypothese.

Tabel 2-7: Gewestelijke belastingen (in duizend euro)

	BO 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
Onroerende voorheffing	109.014	212.188	217.306	222.328	227.467	232.953
Belasting op de spelen en weddenschappen	43.488	46.868	50.512	54.441	58.676	63.240
Belasting op de automatische ontspanningstoestellen	28.404	29.264	30.151	31.065	32.007	32.977
Openingsbelasting	0	0	0	0	0	0
Verkooprecht en verdeelrecht	2.222.493	2.260.276	2.296.440	2.333.183	2.372.847	2.413.186
Recht op hypotheekvestiging	165.904	168.724	171.424	174.167	177.127	180.139
Verkeersbelasting op de autovoertuigen (inning IVA VLABEL)	1.053.903	1.073.830	1.094.505	1.115.051	1.135.991	1.157.891
Belasting op de inverkeersstelling (inning IVA VLABEL)	232.693	227.724	222.934	218.179	213.516	209.014
Eurovignet (inning FOD Financiën)	2.332	0	0	0	0	0
Eurovignet (inning IVA VLABEL)	0	0	0	0	0	0
Schenkbelasting	426.315	440.066	453.813	468.452	483.562	499.159
Erfbelastingen excl regularisatie	1.413.157	1.458.738	1.504.309	1.552.832	1.602.919	1.654.621
Erfbelastingen regularisatie	100.000	75.000	75.000	75.000	37.500	0
Kijk- en luistergeld	0	0	0	0	0	0
Kilometerheffing (brutobedrag)	421.496	435.091	448.684	463.156	478.095	493.516
Totaal	6.219.199	6.427.769	6.565.078	6.707.854	6.819.707	6.936.696

De raming van de onroerende voorheffing gaat o.m. uit van een jaarlijks hoeveelheidseffect van 0,7%, een percentage dat empirisch tot stand gekomen is, en een jaarlijkse indexering. In voorliggende meerjarenraming zijn ook de budgettaire gevolgen verwerkt van het project aangaande de afslanking van de provincies. In concreto wordt vanaf 2018 de bevoegdheid tot het heffen van opcentiemen op de onroerende voorheffing aan de provincies ontnomen en wordt het provinciale opcentiem geïntegreerd in de Vlaamse basisheffing. Hierdoor zullen dus vanaf 2018 nieuwe Vlaamse tarieven inzake onroerende voorheffing worden vooropgesteld die een opbrengst genereren die zo veel als mogelijk de huidige opbrengst van het Vlaamse Gewest, vermeerderd met de opbrengst van de provinciale opcentiemen op de onroerende voorheffing, benadert. In het startjaar van de afslanking wordt de meeropbrengst inzake gewestelijke onroerende voorheffing op 100,5 miljoen euro geraamd.

Voor de belasting op de spelen en weddenschappen en op de automatische ontspanningstoestellen werden de ramingen van de FOD Financiën van medio oktober 2016 overgenomen.

De raming van de registratiebelastingen (verkooprechten, verdeelrechten en rechten op hypotheekvestiging) houdt rekening met de inflatie en gaat verder uit van een constant aantal transacties. De raming van de schenkbelastingen en de erfbelastingen houdt rekening met de inflatie en de economische groei over de periode 2018-2022. De raming van de erfbelastingen houdt echter nog geen rekening met de effecten van de hervorming van de erfrechten. Deze hervorming zal rekening houden met de opbrengst van de fiscale regularisatie. De opbrengst van de fiscale regularisatie wordt tot en met 2020 jaarlijks op 75 miljoen euro geraamd. Nadien treedt er een uitdoofeffect op, gespreid over twee begrotingsjaren.

De raming van de verkeersbelasting gaat uit van een jaarlijks hoeveelheidseffect van 0,85%. Dit percentage geeft de veronderstelde groei van het wagenpark weer. Naast de

bijkomende indexering wordt ook rekening gehouden met een vergroeningseffect dat op - 0,56% per jaar geraamd wordt. De raming veronderstelt tot slot een recurrente derving van 9,1 miljoen euro aan ontvangsten als gevolg van de invoering van de kilometerheffing.

De vergroening van de belasting op de inverkeersstelling vanaf 2016 beoogt een gedragswijziging. De vooropgestelde gedragswijziging wordt intussen bereikt vermits de aankoop van meer vervuilende dieselwagens sterk vertraagt ten gunste van de groenere benzine-, elektrische en hybride wagens. Door deze gedragswijziging wordt in meerjarig perspectief een beperkte daling verwacht van deze belastingopbrengsten. De geraamde ontvangst van de belasting op de inverkeersstelling houdt tot slot ook rekening met de evolutie van de inflatie.

De implementatie van de kilometerheffing heeft tot gevolg dat de opbrengst van het eurovignet vanaf 2017 quasi volledig wegvalt.

Vanaf 2017 zal de kilometerheffing op kruissnelheid komen. De meerjarenraming is gebaseerd op de evolutie van de economische groei en de inflatie over de periode 2018-2022.

2.5. Toegewezen ontvangsten

Aan een begrotingsfonds toegewezen of geaffecteerde ontvangsten - die niet als opbrengsten uit kredietverleningen of deelnemingen kunnen bestempeld worden - zijn ontvangsten die voorbehouden worden voor het dekken van bepaalde, duidelijk omschreven uitgaven. De raming van de toegewezen ontvangsten situeert zich rond de 741,4 miljoen euro.

Ten opzichte van de begrotingsopmaak 2017 wordt de beweging van de toegewezen ontvangsten in meerjarig perspectief vooral verklaard door de beweging op het Klimaatfonds en het Vastgoedfonds (Kanselarij en Bestuur).

De belangrijkste toegewezen ontvangsten in de middelenbegroting zijn:

- de terugbetaling van salarissen en salaristoelagen in de onderwijssector;
- de inkomsten van het Klimaatfonds;
- de inkomsten van het Energiefonds;
- de inkomsten van het Verkeersveiligheidsfonds;
- de inkomsten van het Vernieuwingsfonds.

2.6. Andere ontvangsten

De andere ontvangsten zijn niet-fiscale, niet-toegewezen ontvangsten die niet kunnen bestempeld worden als enerzijds opbrengsten uit kredietverleningen of deelnemingen, of anderzijds dotaties van instellingen die tot de consolidatiekring behoren. De raming van de toegewezen ontvangsten situeert zich tussen 277,7 en 375,7 miljoen euro

Tot deze categorie behoren onder meer de rente-ontvangsten, de dividenden van de openbare investeringsmaatschappijen en de ontvangsten die naar aanleiding van de 6de staatshervorming in het kader van de verkeersveiligheid geregionaliseerd werden (BIVV, retributies, verkeersboeten) (en die niet als een toegewezen ontvangst begroot worden).

De variatie in deze categorie andere ontvangsten wordt hoofdzakelijk verklaard door de verwachte evolutie van de rente-ontvangsten.

2.7. Lotto-middelen

Volgens artikel 62bis van de Bijzondere Financieringswet krijgt elke gemeenschap een bepaald percentage van de te verdelen winst van de Nationale Loterij toegewezen. De federale ministerraad dient hiertoe de uitkeerbare winst te bepalen. De raming van de Lotto-middelen wordt in de voorliggende middelenbegroting constant gehouden op 30,0 miljoen euro. Die raming is gebaseerd op het voorlopig winstverdelingsplan voor het dienstjaar 2016.

2.8. Te consolideren instellingen

Tabel 2-8 geeft een overzicht van de ESR gecorrigeerde ontvangsten van de Vlaamse instellingen die tot de consolidatieperimeter behoren. Instellingen met aanzienlijke bedragen aan eigen ontvangsten worden hier apart vermeld.

Vanaf de begrotingsopmaak 2017 zijn de hogescholen en universiteiten enerzijds, en de erkende kredietmaatschappijen anderzijds, volledig geïntegreerd in het budgettaire consolidatieproces. Tot en met de begrotingsaanpassing 2016 werd de impact van de hogescholen en universiteiten, en van de erkende kredietmaatschappijen op het vorderingensaldo gevisualiseerd via een correctielijn in het vorderingensaldo.

Tabel 2-8: Te consolideren instellingen (in duizend euro)

	BO 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
MINA	135.360	135.169	134.406	133.653	132.911	132.179
VIF	58.118	54.618	54.618	54.618	54.618	54.618
Loodswezen	78.262	78.262	78.262	78.262	78.262	78.262
Andere instellingen met DAB-vorm	27.643	27.643	27.643	27.643	27.643	27.643
VDAB	112.831	112.831	112.831	112.831	112.831	112.831
VRT	206.879	212.589	221.379	221.599	221.819	219.009
Kind & Gezin	185.696	185.696	185.696	185.696	185.696	185.696
VVM - De Lijn	215.249	216.999	218.749	218.749	218.749	218.749
VEB	122.199	122.199	122.199	122.199	122.199	122.199
VITO	64.133	64.133	64.133	64.133	64.133	64.133
Tunnel Liefkenshoek	59.171	59.171	59.171	59.171	59.171	59.171
VWF	66.955	70.797	74.988	79.104	83.089	87.150
VMSW	184.092	161.428	157.591	152.686	146.734	141.445
Hogescholen en universiteiten	908.310	908.310	908.310	908.310	908.310	908.310
Andere instellingen met andere dan DAB-vorm	619.733	593.908	590.787	570.787	570.787	570.787
Totaal	3.044.631	3.003.752	3.010.763	2.989.441	2.986.952	2.982.182

In de voorliggende meerjarenraming worden de ESR gecorrigeerde ontvangsten van de meeste instellingen op het niveau van het begrotingsjaar 2017 gehouden. Voor het Minafonds, het VIF, de VRT, De Lijn, het VWF en de VMSW wordt van dit principe afgeweken en wordt er een geactualiseerde raming van de ESR gecorrigeerde ontvangsten ter beschikking gesteld.

De ESR gecorrigeerde ontvangsten van het *Minafonds* evolueren van 135,4 miljoen euro in 2017 naar 132,2 miljoen euro in 2022. De ontvangsten zijn in hoofdzaak afkomstig van de milieuheffingen. De milieuheffingen worden geïnd door de Vlaamse openbare milieu-

instellingen. Meer bepaald int OVAM de afvalstoffenheffing, VMM de waterheffingen en VLM de administratieve geldboetes in het kader van MAP III.

Over de periode 2017-2022 wordt ervan uitgegaan dat de ontvangsten uit de afvalstoffenheffingen constant blijven op 62,1 miljoen euro. De ontvangsten ten gevolge van enerzijds de afschaffing van de fiscale compensatiefactor en anderzijds de vermenigvuldiging van de heffingen met factor 1,5 zijn immers op kruissnelheid gekomen vanaf 2016 en zullen in 2017 en de volgende jaren constant blijven.

De ontvangsten uit de waterheffingen zullen vanaf 2017 geleidelijk blijven afnemen, namelijk van 59,2 miljoen euro in 2017 naar 55,4 miljoen euro in 2022, rekening houdend met een grotere daling van vuilvracht en grondwaterverbruik dan de jaarlijkse indexatie.

Gelet op het feit dat de ontvangsten uit de mestheffing moeilijk nauwkeurig zijn in te schatten, worden de geraamde ontvangsten voor deze heffing gedurende de periode 2017-2022 constant gehouden op het niveau van 2017, namelijk 1,7 miljoen euro.

Tot slot stijgt in 2018 het dividend dat de Vlaamse Milieuholding uitkeert ten opzichte van 2017 met 0,6 miljoen euro tot 8,3 miljoen euro. Deze stijging ten opzichte van 2017 is te wijten aan de kapitaalsvolstorting in Aquafin in 2016. Vanaf 2018 wordt het bedrag constant gehouden.

In de begrotingsopmaak 2017 van het *VIF* is een eenmalige ontvangst van 3,5 miljoen euro voorzien uit de verkoop van gronden. Deze ontvangst valt weg vanaf 2018.

De toename van de ESR gecorrigeerde ontvangsten van de *VRT* in meerjarig perspectief reflecteert de meerontvangsten die resulteren uit de gefaseerde validering van de gronden in het kader van het nieuwbouw-project.

De ESR gecorrigeerde ontvangsten van *VMM – De Lijn* nemen tot 2019 toe met 1,75 miljoen euro per jaar. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan de afspraak waarbij een kwart van de te leveren inspanning aan ontvangstenzijde zal gerealiseerd worden.

De *VMSW* en het *VWF* kennen sociale leningen toe aan particulieren (*VMSW* en *VWF*) en aan de sociale huisvestingsmaatschappijen (*VMSW*) voor de aankoop, renovatie of realisatie van sociale woningen. Op deze leningen realiseren beide instellingen rente-inkomsten die tegen het begrotingsjaar 2022 respectievelijk afnemen met 30,3 miljoen euro (*VMSW*) en toenemen met 19,7 miljoen euro (*VWF*). Verder wordt de verkoop van eigen patrimonium bij de *VMSW* teruggeschroefd wat leidt tot 12 miljoen euro minder ESR-ontvangsten.

3. DE UITGAVENBEGROTING

3.1. Inleiding

Voor de berekening van de kost van het constant beleid worden de uitgangshypothesen zoals de voorgaande jaren voor de gehanteerde kostendrijvers en budgettaire engagements bij ongewijzigd beleid onverkort doorgetrokken.

De exacte repercussie van de aannames op de in deze meerjarenraming gehanteerde indexatieparameters resp. externe kostendrijvers en budgettaire engagements is terug te vinden onder punt 3.1.1 - Indexatie bij constant beleid, resp. onder punt 3.1.2. - Andere kostendrijvers of budgettaire engagements bij constant beleid: Toelichting per beleidsdomein.

De bij de formatie en de voorbije begrotingsronden opgestarte maatregelen worden samen met nieuwe beleidskredieten recurrent doorgetrokken. Eenmalige (investerings)kredieten resp. - uitgaven worden logischerwijs niet doorgetrokken.

3.2. Bespreking

3.2.1. Indexatie bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden

Tabel 3-1 toont de diverse indexparameters die in voorliggende meerjarenraming worden gehanteerd.

Tabel 3-1 : Indexparameters

	2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
Verwachte evolutie gezondheidsindex	1,40%	1,50%	1,60%	1,60%	1,70%	1,70%
Overschrijding spilindex	aug/17	dec/18	/	apr/20	jun/21	okt/22
Maand aanpassing loon	okt/17	/	feb/19	jun/20	aug/21	dec/22
Index Loon buiten provisie	1,40%	1,50%	1,60%	1,60%	1,70%	1,70%
Index Werking	/	/	/	1,60%	1,70%	1,70%

In

Tabel 3-2 wordt de cumulatieve toename van de beleidskredieten t.o.v. begrotingsopmaak 2017 als gevolg van indexatie weergegeven. Het budgettair effect van de verwachte overschrijding van de spilindex in 2017, wordt vanaf begrotingsjaar 2018 toegewezen aan de respectievelijke beleidsdomeinen.

De in de begrotingsopmaak 2017 voorziene generieke niet-indexatie van werkingsmiddelen (ofwel niet-loonkredieten van administraties en gesubsidieerde entiteiten) wordt in de periode 2018-2019 verder doorgetrokken, uitgezonderd voor het basisonderwijs.

Globaal genomen stijgen de beleidskredieten in 2022 met 2,4 miljard euro ten opzichte van de begrotingsopmaak 2017 omwille van inflatie.

Tabel 3-2: Cumulatief effect indexatie kredieten t.o.v. begrotingsopmaak 2017 (in duizend euro)

Beleidsdomein	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
Hogere Entiteiten	631	1.085	1.725	2.231	2.814
Financiën en Begroting	1.831	3.370	8.828	14.457	20.402
Internationaal Vlaanderen	1.035	1.777	3.601	5.271	7.076
Economie, Wetenschappen en Innovatie	3.756	7.571	23.439	40.022	57.076
Onderwijs en Vorming	185.631	330.719	534.408	709.473	907.006
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	125.025	268.006	469.123	628.913	814.880
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	10.112	17.999	33.170	47.079	62.014
Werk en Sociale Economie	66.816	133.928	207.836	280.409	356.556
Landbouw en Visserij	1.111	1.939	5.460	8.960	12.628
Leefmilieu, Natuur en Energie	4.094	7.471	17.125	26.703	36.749
Mobiliteit en Openbare Werken	16.675	31.992	71.348	113.663	155.579
Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	1.470	2.579	6.349	10.023	13.959
Kanselarij en Bestuur	4.758	8.314	18.451	28.133	38.390
TOTAAL	422.946	816.749	1.400.863	1.915.335	2.485.130
indexprovisie 2017	-117.002	-117.002	-117.002	-117.002	-117.002
TOTAAL	305.944	699.747	1.283.861	1.798.333	2.368.128

3.2.1. Andere kostendrijvers of budgettaire engagements bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden: Toelichting per beleidsdomein

Hierna volgt een toelichting per beleidsdomein van de belangrijkste evoluties bij constant beleid excl. indexatie. De analyse vertrekt van de beleidskredieten. In de mate dat de betaalkredieten merkbaar afwijkend evolueren wordt dat expliciet vermeld. De vergelijking met het begrotingsjaar 2017 gebeurt op basis van de begrotingsopmaak 2017 zoals ingediend in het parlement.

3.2.1.1. Financiën en Begroting

De budgettaire effecten van de voorziene overschrijdingen van de spilindex in de periode 2018-2022, alsook het op kruissnelheid brengen van het effect van de verwachte overschrijding van de spilindex van augustus 2017 worden vanaf 2018 voorzien op de functionele begrotingsartikelen.

De indexprovisie wordt dus vanaf 2018 op 0 gezet wat een daling betekent van 117 miljoen euro ten opzichte van het initiële budget 2017.

Voor de verwachte meerkosten voor de bijdrage aan de pool der parastatalen (verwachte groei van de bijdragevoet met 3%-punt per jaar in 2018 oplopend naar een bijdragevoet van 45,5% in 2022) wordt tegen 2022 een meerkost verwacht van 25,5 miljoen euro.

Tot slot wordt er in een jaarlijks cumulatieve kredietverhoging van 6,3 miljoen euro voorzien voor het ondervangen van de budgettaire effecten van de vergrijzing van het ambtenarenkorps, de zgn. weddedrift.

In afwachting van een beslissing van de Vlaamse regering met betrekking tot de verdere implementatie en verdeling van de besparing op personeel in de huidige legislatuur wordt de jaarlijkse opstap inzake personeelsbesparing voorlopig geïmputeerd op de provisies binnen het beleidsdomein FB. Dit betekent een gecumuleerde extra besparing van 38,6 miljoen tegen het einde van de legislatuur.

De compensaties aan gemeenten en provincies voor de gederfde inkomsten ingevolge de volledige vrijstelling van de onroerende voorheffing (O.V.) voor het kadastraal inkomen (K.I.) ingevolge de vermindering van de O.V. voor energiezuinige woningen en gebouwen nemen in 2018 toe met 1 miljoen euro en bedragen dan recurrent 9,3 miljoen euro.

De fiscale uitgaven voor wat betreft woonbonus en bouwsparen, energiebesparende investeringen, monumenten en sociale verhuur waarvoor Vlaanderen bevoegd werd in het kader van de 6de Staatshervorming evolueren van 1.676,7 miljoen euro in 2017 naar 1.484,4 miljoen euro in 2022.

De raming voor de fiscale uitgaven vertrekt van de ramingen van de FOD Financiën voor het begrotingsjaar 2017. De raming wordt doorgetrokken tot 2022 op basis van simulaties van het departement FB via onder meer het micro simulatiemodel FANTASI.

De raming gaat uit van een daling in de fiscale uitgaven voor de eigen woning. Deze daling is te verklaren door de herziening van de woonbonus voor de enige, eigen woning voor leningen afgesloten vanaf 1 januari 2015 en door de invoering van de 'geïntegreerde woonbonus' voor leningen afgesloten vanaf 1 januari 2016. Ook het budgettaire effect van het eind 2016 stopzetten van de fiscale aftrek voor dakisolatie - en dit in het kader van het vermijden van dubbele subsidiëring - werd in meerjarig perspectief verrekend.

De fiscale uitgaven voor wat betreft de dienstencheques worden verwacht in gelijke mate te evolueren als de tussenkomst van de Vlaamse overheid in het aantal aangekochte dienstencheques of een stijging met 3,5% per jaar. Dit impliceert een stijging van het budget voor de fiscale uitgaven met 26,5 miljoen euro in 2022 ten opzichte van het budget 2017.

Voor het FFEU blijft er, zoals in de begroting 2017 een bedrag van 105 miljoen euro aan beleidskredieten voorzien. In deze meerjarenraming wordt de totaliteit van de betaalkredieten ook meegenomen in het beleidsdomein Financiën en Begroting. De betaalkredieten nemen hierdoor stelselmatig toe de komende jaren, op basis van een betaalkalender van 10/30/30/30, waardoor de betaalkredieten in dit beleidsdomein in 2018 met 73 miljoen euro sneller toenemen dan de beleidskredieten tot wanneer de betaalkredieten in 2020 op kruissnelheid 105 miljoen euro bedragen. Bij de andere beleidsdomeinen doet er zich echter op termijn een daling voor van de betaalkredieten voor het FFEU aangezien in deze meerjarenraming geen nieuwe kredieten voor het FFEU worden opgenomen in de andere beleidsdomeinen en met name bij het beleidsdomein MOW.

De provisie van 34,8 miljoen euro die in 2017 werd aangelegd voor de aanpak van de vluchtelingenproblematiek wordt in 2017 terug op 0 gezet.

In de periode 2017-2022 stijgen de rentekredieten (incl. kosten) met 190,3 miljoen euro tot 295,8 miljoen euro. Dit is het gevolg van de rechtstreekse financieringen van VMSW, VWF, School Invest en BAM. Tegen 2022 wordt verwacht dat de toerekenbare rente (incl. uitgiftefees en uitgifteverschillen) voor nieuwe financieringen zal toenemen tot 260,9 miljoen euro. Hiervan is 137,5 miljoen euro bestemd voor de financiering van VMSW en VWF; 17,2 miljoen euro voor School Invest; 89,8 miljoen euro voor BAM en 8 miljoen euro voor de fusie van de gemeenten.

Voor de bestaande LT-leningen wordt de toerekenbare rente in 2017 geraamd op 46,6 miljoen euro. Tegen 2022 daalt de toerekenbare rente hiervoor tot 29,1 miljoen euro. Voor de KT-schuld wordt de toerekenbare rente in 2022 geraamd op 3 miljoen euro. Voor de T-groep dient er eind 2018 9 miljoen euro terugbetaald te worden. Ten slotte zijn er nog allerhande andere werkingskosten op dit artikel die constant gehouden worden op 2,8 miljoen euro.

3.2.1.2. *Internationaal Vlaanderen*

In het kader van de hefboomprojecten voor Toerisme Vlaanderen werden een aantal vastleggingen vervroegd aangegaan de voorbije jaren. Dit had tot en met 2017 een toename van de vastleggingen tot gevolg. In 2018 leidt het wegvallen van deze tijdelijke impuls tot een daling van de beleidskredieten met 34,3 miljoen euro om daarna constant op dat niveau te blijven (8 miljoen euro),. De betaalkredieten nemen meer geleidelijk aan af (gemiddeld 4 miljoen euro per jaar), en blijven tot het einde van de ramingsperiode hoger dan de beleidskredieten.

3.2.1.3. *Economie, Wetenschap en Innovatie*

De beleidskredieten bij Hermesfonds evolueren voornamelijk in functie van Carbon Leakage. Gemiddeld genomen zullen de beleidskredieten de komende jaren ongeveer 3 miljoen euro hoger zijn dan in 2017. De betaalkredieten stijgen meer, namelijk gemiddeld 10 miljoen euro.

De kredieten bij het Hermesfonds verhogen met 30 miljoen euro in 2018 (om vervolgens constant te blijven). Het gaat om de middelen die naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2017 eenmalig voorzien zijn bij het beleidsdomein CJSM voor een impuls inzake sportinfrastructuur en vanaf 2018 aangewend zullen worden binnen het Hermesfonds.

De beleidskredieten bij het FWO fluctueren doorheen de jaren als gevolg van meerjaarlijkse vastleggingen. Zo worden er in 2021 nieuwe vastleggingen voor het Odysseusprogramma (vijfjaarlijks) en in het kader van de Interuniversitaire Attractiepolen (IUAP, vierjaarlijks). De betaalluitgaven bij het FWO zullen de komende jaren toenemen, als gevolg van het op kruissnelheid komen van de vastleggingsmachtigingen. Tegen 2022 zullen de betaalluitgaven 61,5 miljoen hoger liggen dan in 2017. Deze toename zal voornamelijk ten goede komen aan universiteiten en hogescholen.

In 2005 heeft het eerste Arkimedes fonds, Arkimedesfonds NV, op initiatief van de toenmalige Vlaamse regering 75 miljoen aandelenkapitaal en 35 miljoen obligatiefinanciering opgehaald bij het publiek. Ter ondersteuning van deze emissie leverde het Vlaams gewest 90% waarborg voor de aandelenfinanciering en 100% voor de obligatiefinanciering.

Op 31 december 2018 wordt Arkimedesfonds NV in vereffening gesteld. Vanuit het voorzichtigheidsprincipe en de kans op mogelijke uitwinningen wordt er in 2019 een

provisie aangelegd voorzien van 67,5 miljoen euro voor een mogelijke uitwinning van het gewaarborgde aandelenkapitaal.

3.2.1.4. Onderwijs en Vorming

De werking van het loonmodel zorgt voor een verwachte toename met 279 miljoen euro tegen 2022 bij de uitgaven voor het leerplichtonderwijs.

De loonuitgaven voor het volwassenenonderwijs stijgen geleidelijk aan met in totaal 31 miljoen euro tegen 2022. De werkingskredieten voor het leerplicht- en het volwassenenonderwijs stijgen in 2018-2022 met in totaal 12 miljoen euro.

Het open end karakter van de betoelaging inzake studiefinanciering kent eveneens een gestage toename, tot een stijging van 17,3 miljoen euro in 2022.

Inzake de decretaal voorziene groeipaden in het hoger onderwijs wordt tegen 2022 een toename met 74,7 miljoen euro verwacht (min of meer gelijkmatig verspreid over de verschillende jaren), terwijl de klikken een meerkost genereren op basis van de verwachte volumegroei van om en bij de 35 miljoen euro op jaarbasis.

Voor de implementatie van het decreet integratie binnen het hoger onderwijs wordt vanuit de EWI-begroting een bijkomende bijdrage voorzien van gecumuleerd 24,8 miljoen euro in begrotingsjaar 2022 ten opzichte van 2017.

Tenslotte wordt in 2018 een stijging van de betaalkredieten met 12,5 miljoen euro voorzien voor de vereffening van de voorziene beleidsruimte voor capaciteitsverhoging in het onderwijs, wat de totale betaalkredieten op 30 miljoen brengt.

3.2.1.5. Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Voor het Fonds Jongerenwelzijn worden jaarlijks 2,7 miljoen euro extra beleidskredieten voorzien ter ondersteuning van pleegplaatsingen, internaten en preventieve sociale actie. Deze stijgingen leiden dus tot een totale cumulatieve verhoging van de kredieten met 13,5 miljoen euro in begrotingsjaar 2022 ten opzichte van begrotingsjaar 2017.

Ter compensatie van de weddedrift in de verschillende sectoren wordt geraamd dat in begrotingsjaar 2022 ten opzichte van begrotingsjaar 2017 16,9 miljoen euro meer kredieten benodigd zullen zijn bij Kind en Gezin, Jongerenwelzijn en de Centra Algemeen Welzijnswerk. Bij het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap bedraagt het totale effect van de weddedrift 59,3 miljoen euro in 2022. De meerkosten ten gevolge van de weddedrift manifesteren zich in relatief gelijke stappen.

Voor de gezinsbijslag werd de meerjarenraming zoals berekend door FAMIFED weerhouden. Dit geeft, gelijkmatige verspreid over de volgende jaren, aanleiding tot een meerkost van 98,5 miljoen euro in 2022 ten opzichte van 2017. Vanaf 2019 wordt het effect van twee indexsprongen ten bedrage van 140 miljoen euro, terug aan de kredieten toegevoegd.

Wat de bevoegdheid mobiliteitshulpmiddelen betreft, wordt een jaarlijkse stijging van 2,5% geraamd. Dit betekent een stijging van de beleidskredieten in 2022 met 8,6 miljoen euro ten opzichte van 2017.

De betaalkredieten binnen de klassieke financiering stijgen vanaf 2020 met 45 miljoen euro ten opzichte van 2017. Dit is het gevolg van het op kruissnelheid komen van de betaalverplichtingen verbonden aan de machtiging.

Gedurende de periode 2018-2022 blijven de voorziene kredieten binnen de alternatieve financiering van VIPA nagenoeg constant. De ESR-correctie, met een positief effect op het vorderingensaldo die op dit bedrag dient te worden toegepast stijgt van 93,8 miljoen euro in 2018 tot 110,7 miljoen euro in 2022. Dit is de wijten aan het feit dat de intrestcomponent in de constante gebruikstoelage daalt terwijl de kapitaalcomponent in de constant gebruikstoelage stijgt.

Sinds 1 januari 2016 is Vlaanderen budgettair bevoegd voor de financiering van de ziekenhuisinfrastructuur, meer bepaald onderdelen A1 en A3 uit het KB Budget Financiële Middelen. Verwacht wordt dat de kasmatige verplichtingen in 2019 20 miljoen euro hoger zullen liggen dan in 2017, waarna de geraamde kasnoden terug dalen tot 2,5 miljoen euro boven het in 2017 voorziene krediet van 479 miljoen euro. De ESR-correctie die op deze kasbedragen moeten worden toegepast, bedraagt in 2018 279,2 miljoen euro en stijgt in 2022 tot 286,4 miljoen euro. Het forfaitariseren van de financiering van de ziekenhuisinfrastructuur geeft aanleiding tot 24,9 miljoen euro bijkomende benodigde middelen in 2022. Bij deze forfaits is de impact op het vorderingensaldo gelijk aan de kasmatige uitgave.

De toelage aan het Zorgfonds wordt jaarlijks verhoogd ten gevolge de verwachte stijging van de subsidies voor tenlastenemingen ten gevolge de aangroei van het aantal bedden in de woonzorgcentra in overeenstemming met de erkenningskalender, een groei van 2,5% in de mantel-en thuiszorg en een jaarlijkse groei met 0,18% van de uitgaven voor de bevoegdheid tegemoetkomingen hulp aan bejaarden (THAB). Anderzijds kan de dotatie jaarlijks dalen ingevolge de impact van de demografie en de jaarlijkse indexering op de ledenbijdragen. Netto stijgt de dotatie van het Zorgfonds tegen 2022 gecumuleerd met 21,9 miljoen euro ten opzichte van het begrotingsjaar 2017.

In overeenstemming met de erkenningskalender voor de woongelegenheden in woonzorgcentra en centra voor kortverblijf waarbij vanaf 2018 in een jaarlijkse opstap met 1.389 woongelegenheden wordt voorzien wordt het krediet ter financiering van de woonzorgcentra jaarlijks opgetrokken wat tegen 2022 een gecumuleerde stijging van het budget met 182 miljoen euro betekent. Daarnaast stijgen de kredieten jaarlijks met 0,9 miljoen euro omwille van het groeipad animatiewerking in de erkende woonzorgcentra. Vanaf 2018 worden er tevens 9 miljoen euro bijkomende recurrente middelen voorzien voor bijkomende reconversie van ROB naar RVT-bedden in de woonzorgcentra.

Ook voor de dagverzorgingscentra verwachten we een jaarlijkse aangroei van het aantal plaatsen met 98 eenheden wat resulteert in een gecumuleerde budgetstijging van 3 miljoen euro in 2022.

We gaan uit van een jaarlijkse toename van het urencontingent gezinszorg met 2,5%. Dit betekent een totale cumulatieve verhoging van de kredieten met 70,8 miljoen euro in begrotingsjaar 2022 ten opzichte van 2017 ofwel een jaarlijkse opstap van gemiddeld 14,2 miljoen euro.

3.2.1.6. *Cultuur, Jeugd, Sport en Media*

In het kader van lopende projecten van het Fonds voor Culturele Infrastructuur wordt verwacht dat de uitgaven van het Fonds in 2018 met 11,3 miljoen zullen stijgen. Daarna zijn enkele belangrijke projecten (m.n. de renovatie van het KMSKA) in een finalisatiefase, waardoor de jaarlijkse uitgaven zo'n 8,5 miljoen euro lager zullen liggen tussen 2019 en 2022.

De bij begrotingsopmaak 2017 voorziene beleidskredieten voor de verdere inhaalbeweging inzake sportinfrastructuur ten belope van 30 miljoen euro zijn éénmalig en verdwijnen vanaf 2017.

Met betrekking tot de VRT geven de bij de regeringsvorming afgesproken besparingsmaatregelen aanleiding tot een beperking van de uitgavendynamiek met 3 miljoen euro in 2018, oplopend tot 6 miljoen euro vanaf 2019. De voorliggende meerjarenraming houdt bovendien rekening met een stijgende trend van de werkgeversbijdrage die door de VRT aan het departement CJSM betaald wordt. De werkgeversbijdrage bedraagt 8,6 miljoen euro in 2017 en loopt op tot 9,3 miljoen euro in 2022.

De provisie ter dekking van de herstructureringskosten bedraagt in zijn totaliteit 14 miljoen, waarvan er in 2016 en 2017 respectievelijk reeds 1,0 en 1,5 miljoen euro opgenomen is in de begroting van de VRT. De resterende middelen zullen, gespreid over de resterende duur van de beheersovereenkomst, a rato van de betaalkredieten afgestemd worden met het verloop van de herstructureringskosten.

De raming van de pensioenverplichtingen van de statutaire VRT ambtenaren wordt in 2017 op 64,99 miljoen euro geraamd (inclusief 0,13 miljoen euro begrafenisvergoeding). In meerjarig perspectief is de budgettaire impact van de pensioenverplichtingen afgestemd op het verwachte verloop van de pensioneringen bij de VRT. De geraamde meerkost bedraagt 0,8 miljoen euro (exclusief index) in 2018 en loopt op tot 2,8 miljoen euro in 2022.

De VRT nieuwbouw zal voornamelijk in de jaren 2019 tot en met 2021 leiden tot extra uitgaven. Ten opzichte van de beleidskredieten die in de begroting 2017 opgenomen zijn, gaat het om een toename van 33 miljoen euro in 2019, 78 miljoen euro in 2020 en 57 miljoen euro in 2021. In 2022 zouden de uitgaven hiervoor 8 miljoen minder bedragen dan wat voorzien in 2017.

3.2.1.7. *Werk en Sociale Economie*

Als gevolg van de hervorming van het stelsel van loopbaanonderbreking en aanmoedigingspremies in de richting van een Vlaams zorgkrediet wordt tegen 2022 een verdere daling van de beleidskredieten verwacht van 24,2 miljoen euro.

De kredieten voor landingsbanen worden verwacht te dalen met gecumuleerd 6,4 miljoen euro in 2022. De lopende dossiers zullen de komende jaren immers verder afnemen, doordat de instroom – als gevolg van de verhoging van de instapleeftijd bij de landingsbanen – sterker daalt dan de uitstap – door de graduele verhoging van de pensioenleeftijd.

Bij de, in het kader van de zesde staatshervorming overgedragen bevoegdheden 'Werk', is er een groei van het dienstenchequesysteem te noteren. Uitgaande van een jaarlijkse groei van het aantal aangekochte dienstencheques met 3,5%, wordt – bij constante prijzen – een stijging van de uitgaven verwacht met 230,2 miljoen euro tegen 2022. Vanaf 2019 worden geen extra SALK middelen meer voorzien voor korte termijn maatregelen en voor de oprichting van de T2 campus in Genk bij de VDAB, wat een daling met 1,5 miljoen aan beleidskredieten en 4,5 miljoen aan betaalkredieten tot gevolg heeft.

3.2.1.8. *Landbouw en Visserij*

In dit beleidsdomein doen zich in een meerjarig perspectief geen fundamentele budgettaire wijzigingen voor afgezien van het inflatie-effect.

3.2.1.9. *Leefmilieu, Natuur en Energie*

Wat Aquafin betreft, is er vanaf 2018 een stijging waar te nemen van de betoelaging ten opzichte van de begrotingsopmaak 2017 die oploopt tot 31 miljoen euro in het begrotingsjaar 2022. Deze stijging is te wijten aan twee oorzaken. Ten eerste stijgen de facturaties van de opleveringen jaar na jaar ten gevolge van de investeringen in zowel nieuwe infrastructuur als in de optimalisatie van de reeds bestaande infrastructuur. Ten tweede stijgen de werkingskosten rekening houdend met de parameters opgenomen in het vergoedingsmodel.

Bij de begrotingsopmaak 2017 werd er bijkomend een bedrag van 15 miljoen euro vrijgemaakt voor nieuw beleid in het kader van de Instandhoudingsdoelstellingen met betrekking tot de Europees beschermde habitattypes en vogelsoorten in de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden. Hiervan wordt binnen het Minafonds 7,5 miljoen euro opgenomen in de kredieten van de VLM voor herstructureringsmaatregelen, bedrijfsbegeleiding en de uitbouw van de grondenbanken, en 7,5 miljoen euro in de kredieten van ANB voor natuurbehoud. Dit wordt doorgetrokken in voorliggende meerjarenraming.

De betaalluitgaven van het Klimaatfonds ter financiering van interne klimaatmaatregelen en internationale klimaatfinanciering t.b.v. 325 miljoen euro nemen, gelet op de uitvoering van deze projecten, de komende jaren toe ten opzichte van de begrotingsopmaak 2017. In 2018 leidt dit tot een stijging van 35,8 miljoen euro ten opzichte van 2017. Voor 2019 gaat het om een stijging ten opzichte van 2017 van 26 miljoen euro. In 2020 dalen de betaalluitgaven ten opzichte van 2017 met 5 miljoen euro. Voor de jaren 2021 en 2022 wordt gelet op de onzekerheden met betrekking tot de herziening van de richtlijn emissiehandel na 2020 uitgegaan van hetzelfde uitgavenpatroon als in het jaar 2020.

Voor de financiering van de investeringsimpuls in het kader van subsidies aan de gemeenten voor de aanleg van het rioleringsnetwerk worden bijkomende betaalkredieten voorzien die stijgen van 87,8 miljoen euro in 2017 tot 126,4 miljoen euro in 2019 om vervolgens te landen op 123,4 miljoen euro in 2022.

3.2.1.10. *Mobiliteit en Openbare Werken*

De provisie kilometerheffing stijgt jaarlijks in functie van de netto-opbrengst van de kilometerheffing en bedraagt 126,1 miljoen euro in 2022 of een stijging met 72,0 miljoen euro ten opzichte van 2016.

De, in 2017, eenmalige investeringsimpuls binnen de VVM De Lijn uit de investeringsfondsen rond het masterplan Antwerpen en stationsomgevingen, ten belope van zo'n 33 miljoen euro, dooft uit de komende jaren. Verder zorgt het bij de formatie afgesproken besparingstraject voor een daling van 10,5 miljoen euro. Tot slot is er 1,2 miljoen euro minder benodigd voor rente-uitgaven. Dit laatste is kostenneutraal voor De Lijn.

De ESR-beleidskredieten van het VIF nemen tegen 2022 af met 17,5 miljoen euro, een gevolg van de bij begrotingsopmaak 2016 besliste afbouw van de nog te honoreren dossiers lasten van het verleden en het wegvallen van de middelen voor het project Stationsomgeving Mechelen vanaf 2019.

Wat betreft de in de meerjarenraming voorziene kosten voor het Oosterweelproject is er een aanpassing gebracht om in lijn te komen met de laatst gekende planning voor Oosterweel.

3.2.1.11. Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Het groeipad infrastructuursubsidies in het kader van het grond- en pandendecreet bereikt in 2019 haar piek. Ten opzichte van 2017 nemen de kredieten cumulatief toe met 2 miljoen euro tegen 2019. Vanaf 2019 zijn de kredieten opgenomen overeenkomstig het grond- en pandendecreet.

Ten gevolge van de uitbreiding van de Vlaamse consolidatieperimeter en de gunstigere rentetarieven waaraan de Vlaams Overheid kan lenen, worden de VMSW en het VWF rechtstreeks gefinancierd vanuit de Vlaamse kas. Tegen het begrotingsjaar 2022 verlagen de rente-uitgaven hierdoor cumulatief met 51 miljoen euro (VMSW) en 27 miljoen euro (VWF) ten opzichte van het begrotingsjaar 2017.

Het tijdelijk besparingseffect van de hervorming van de renovatiepremie zoals beslist tijdens de politieke formatie leidt ertoe dat het uitgavenniveau van voor de hervorming zich hersteld in 2018. Dit impliceert een laatste opstap van de kredieten met 30,7 miljoen euro in 2018.

Naar aanleiding van de verdere afronding van projecten gefinancierd vanuit het Fonds voor de Financiering van het Urgentieplan voor de Sociale Huisvesting worden de kredieten tegen het begrotingsjaar 2022 cumulatief verlaagd met 6 miljoen euro t.o.v. het begrotingsjaar 2017.

De Vlaamse Regering voorziet in 2018 en 2019 een opstap van telkens 3 miljoen euro aan betaalkredieten ter ondersteuning van een kwaliteitsvol onroerenderfgoedbeheer.

3.2.1.12. Kanselarij en Bestuur

In het kader van de tweejaarlijkse survey over waarden, houdingen en gedragingen wordt in de jaren 2018, 2020 en 2022 een budget van 385 duizend euro voorzien.

In uitvoering van het decretaal voorziene groeipad van 3,5% procent voor het Gemeenteken het Stedenfonds nemen de kredieten tegen het begrotingsjaar 2022 cumulatief toe met respectievelijk 467,2 miljoen euro en 33,7 miljoen euro t.o.v. het begrotingsjaar 2017.

Voor de lokale en provinciale verkiezingen wordt het beleids- en betaalkrediet in 2018 (verkiezingsjaar) eenmalig opgetrokken met respectievelijk 1 miljoen euro (tot 4,4 miljoen euro) en 8 miljoen euro (tot 8,9 miljoen euro). In 2019 worden deze kredieten terug op nul gezet om vanaf 2020 terug opgebouwd te worden met het oog op de lokale verkiezingen van 2024. Voor de verkiezingen voor het Vlaams, Federaal en Europees Parlement in 2019 wordt in 2019 eenmalig 1,5 miljoen euro voorzien.

Zoals afgesproken bij de zesde staatsvorming blijft de federale overheid verantwoordelijk voor de afhandeling van het opgebouwde encours inzake grootstedenbeleid van voor de overheveling van de bevoegdheid. Om deze reden ontvangt Vlaanderen pas in 2020 het volledige betaalkrediet ten belope van 15,3 miljoen euro.

In het kader van het project "Radicaal Digitaal" werd in 2017 een laatste maal 10 miljoen euro aan beleidskredieten voorzien. De laatste betalingen worden voorzien in 2022.

Met betrekking tot het VAC Brussel moet er in 2018 nog 4 maanden huurbudget of 4,4 miljoen euro recurrent toegevoegd worden. Daartegenover wordt een investeringsbudget van 14,2 miljoen euro, in 2017 voorzien voor o.a. specifieke inrichtingswerken, vanwege de eenmaligheid in 2018 terug geschrapt.

Door de verhuisbeweging naar het VAC Brussel in 2017 (Phoenixgebouw) en in 2018 (Boudewijngebouw) vallen vanaf 2018 nog 15,9 miljoen euro aan huuruitgaven en diverse andere kosten weg.

In 2018 worden de eenmalige beleids- en betaalkredieten voor het Waterbouwkundig labo (2,7 miljoen euro) en het stimuleringsbudget voor de datacenterstrategie bij de DAB ICT (2 miljoen euro) teruggenomen.

De renovatie van het Hendrik Consciencegebouw wordt in 2018 gefinaliseerd waardoor in hetzelfde begrotingsjaar nog eenmalig 1,5 miljoen euro aan beleidskrediet en 5,1 miljoen euro aan betaalkrediet moet worden voorzien. Eveneens in 2018 vervalt de tijdelijke huurkorting van 2,75 miljoen euro die door de verhuurder aan de Vlaamse Overheid werd toegekend gedurende de renovatiewerken.

Het betaaleffect van de renovatie en uitbreiding van het Depot Vilvoorde kent haar zwaartepunt in 2018 met een opstap van 5 miljoen euro tot in totaal 11,6 miljoen euro aan betaalkrediet. In 2019 moet dan nog eenmalig 0,9 miljoen euro betaalkrediet voorzien worden waarna ook dit project gefinaliseerd moet zijn.

Beide genoemde projecten (Consciencegebouw en Depot Vilvoorde) realiseren tegen het begrotingsjaar 2019 wel een recurrente efficiëntiewinst van 2,7 miljoen euro door o.a. huurkortingen en lagere energie- en onderhoudskosten.

De overname van de provinciale bevoegdheden zal in 2018 leiden tot een toename van de uitgaven. In de meerjarenraming is de uitgavendynamiek hiervan afgestemd op de geraamde evolutie van de ontvangsten (100,5 miljoen euro in 2018 en vervolgens een stijging met ongeveer 2,5 miljoen euro per jaar).

3.2.1.13. Hogere Entiteiten

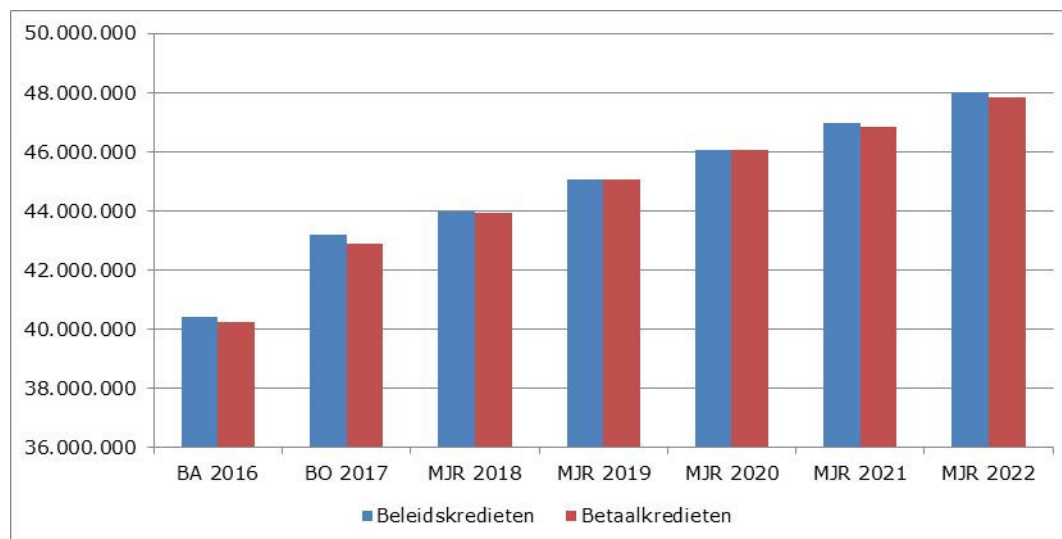
In het begrotingsjaar 2019 wordt 3,5 miljoen euro voorzien voor de kosten die eventuele kabinetswissels met zich meebrengen.

3.2.1. De globale evolutie van de beleids- en betaalkredieten bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden

Figuur 3-1 toont aan dat de beleidskredieten in 2016 en 2017 groter zijn dan de betaalkredieten. Vanaf 2018 evolueren de betaalkredieten naar de beleidskredieten. Dat wordt voornamelijk verklaard door het op kruissnelheid komen van de betaalkalenders op het in 2016 en 2017 geïnitieerde nieuw beleid en het op kruissnelheid komen van de voorziene beschikbaarheidsvergoedingen.

Naar het einde van de legislatuur neemt het verschil tussen beleids- en betaalkredieten terug toe, enerzijds omwille van een aantal eenmalige factoren (zoals de 5-jaarlijkse vastlegging voor het Odysseus-programma) en anderzijds omwille van het feit dat tegen dat moment er terug een genormaliseerde verhouding tussen beleids- en betaalkredieten mogelijk is. Dit betekent dat de beleidskredieten per definitie een stuk boven de betaalkredieten staan, gelet op de werking van betaalkalender enerzijds en de technische onmogelijkheid om elke genomen vastlegging voor 100% uit te voeren anderzijds.

Figuur 3-1: Beleids- en betaalkredieten (in duizend euro)

3.2.2. De beleids- en betaalkredieten verdeeld over de 13 beleidsdomeinen bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden

In tabel 3-3, resp. 3-4 worden de beleids- en betaalkredieten per beleidsdomein bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden weergegeven.

Tabel 3-3: Beleidskredieten per beleidsdomein bij constant beleid (in duizend euro)

Beleidsdomein	BO 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
Hogere Entiteiten	129.615	130.246	134.200	131.340	131.846	132.429
Financiën en Begroting	2.458.660	2.244.453	2.222.986	2.253.520	2.296.552	2.368.828
Internationaal Vlaanderen	182.683	149.418	150.160	151.984	153.654	155.459
Economie, Wetenschappen en Innovatie	1.579.212	1.505.456	1.553.212	1.498.164	1.613.888	1.552.557
Onderwijs en Vorming	12.824.990	13.104.304	13.361.326	13.677.024	13.989.775	14.339.962
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	11.480.852	11.712.685	12.104.884	12.399.042	12.655.068	12.936.694
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.222.414	1.203.474	1.236.716	1.292.659	1.280.382	1.229.874
Werk en Sociale Economie	3.576.945	3.680.807	3.787.870	3.908.845	4.012.454	4.148.683
Landbouw en Visserij	188.420	189.534	190.367	193.893	197.398	201.072
Leefmilieu, Natuur en Energie	1.416.707	1.435.871	1.428.392	1.442.663	1.459.655	1.473.114
Mobiliteit en Openbare Werken	3.559.870	3.840.247	4.021.766	4.138.905	4.121.932	4.273.751
Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	818.770	842.606	828.921	816.612	795.350	792.324
Kanselarij en Bestuur	3.780.219	3.949.184	4.036.942	4.152.936	4.269.486	4.391.251
TOTAAL	43.219.357	43.988.288	45.057.740	46.057.586	46.977.440	47.995.998

Tabel 3-4: Betaalkredieten per beleidsdomein bij constant beleid (in duizend euro)

Beleidsdomein	BO 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
Hogere Entiteiten	129.615	130.246	134.200	131.340	131.846	132.429
Financiën en Begroting	2.363.134	2.222.058	2.214.211	2.252.592	2.295.624	2.367.900
Internationaal Vlaanderen	172.574	170.521	162.975	160.900	162.224	158.652
Economie, Wetenschappen en Innovatie	1.486.224	1.464.842	1.574.340	1.499.073	1.488.840	1.487.393
Onderwijs en Vorming	12.834.920	13.117.011	13.369.891	13.682.665	13.984.588	14.318.875
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	11.433.466	11.695.896	12.106.580	12.401.058	12.653.485	12.931.425
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.202.527	1.239.108	1.256.073	1.307.305	1.284.404	1.234.006
Werk en Sociale Economie	3.595.127	3.680.770	3.788.983	3.905.164	4.020.307	4.136.408
Landbouw en Visserij	189.764	190.933	191.442	193.635	196.417	199.807
Leefmilieu, Natuur en Energie	1.374.220	1.442.930	1.457.969	1.447.467	1.455.401	1.468.388
Mobiliteit en Openbare Werken	3.519.749	3.757.795	3.919.487	4.096.557	4.099.693	4.242.964
Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed	828.427	853.853	830.015	814.846	793.518	790.124
Kanselarij en Bestuur	3.775.223	3.964.637	4.037.805	4.150.961	4.265.305	4.385.744
TOTAAL	42.904.970	43.930.601	45.043.969	46.043.563	46.831.652	47.854.114

4. HET VORDERINGENSALDO

Voor de berekening van het vorderingensaldo wordt, zoals ook bij de begrotingen het geval is, vertrokken van de geraamde begrotingskredieten zoals beschreven in voorgaande hoofdstukken. Het gaat om een evolutie van ontvangsten en uitgaven bij ongewijzigd beleid, inclusief het op kruissnelheid brengen van reeds genomen beleidsingrepen.

Hierop wordt vervolgens een onderbenuttingshypothese toegepast. De onderbenuttingshypothese is ongewijzigd gebleven ten aanzien van de begrotingsopmaak 2017. Concreet betekent dit dat we blijven uitgaan van een onderbenuttingspercentage van 1,27% op de ingeschreven begrotingskredieten.

Om tot een vorderingensaldo te komen dat conform is met de ESR 2010 verordening moeten er een aantal correcties op het vorderingensaldo van de Vlaamse gemeenschap uitgevoerd worden.

In het licht van het verstrengd Europees begrotingstoezicht en de invoering van het ESR 2010 heeft het INR tevens een aantal PPS-constructies en alternatieve financieringsprojecten geconsolideerd. Voor een gedetailleerde beschrijving van deze correcties verwijzen we naar de Algemene Toelichting bij de Algemene Uitgavenbegroting 2017 [stuk 13 (2016-2017) Nr. 1], Hoofdstuk 6.

Voor het project Scholen van Morgen wordt de ESR-correctie positief vanaf 2019 omdat de positieve correctie (de kapitaalscomponent) op de beschikbaarheidsvergoeding voor de reeds opgeleverde scholen vanaf dan groter wordt dan de ESR-aanrekenbare bouwkosten. Vanaf 2021 wordt deze ESR-correctie opnieuw negatief omdat de bouwkosten, die opnieuw oplopen door de zogenaamde 'inbreiding' van het programma met 200 miljoen euro, de te corrigeren kapitaalscomponent overschrijden.

Wat de vorderingen ingevolge de uitvoering van de werken m.b.t. de Sluis Terneuzen betreft, gaan we vanaf 2018 uit van een kost voor Vlaanderen die hoger is dan de 59,5 miljoen euro kasmiddelen die hiervoor voorzien worden bij de DAB VIF. De ESR-correctie wordt dus negatief vanaf 2018 met uitzondering van het jaar 2021 waar er geen ESR-matig aanrekenbare declaraties van Nederland verwacht worden met toepassing van art. 9.3 van het verdrag tussen het Vlaams Gewest en Nederland betreffende de aanleg van de Nieuwe Sluis Terneuzen.

Het totaal effect van voormelde herklasseringen in het kader van het verstrengd Europees begrotingstoezicht is positief en schommelt rond de 300 miljoen euro (met uitzondering van het atypische jaar 2021 voor wat betreft de Sluis Terneuzen) omdat de positieve correctie ten belope van de jaarlijkse kapitaalscomponent binnen de beschikbaarheidsvergoeding/gebruikstoelage m.b.t. de opgeleverde projecten groter wordt dan de met toepassing van het ESR 2010 jaarlijks aan te rekenen bouwkosten.

Uit deze bewerkingen komt het ESR-vorderingensaldo van de Vlaamse overheid naar voor. Uit Tabel 4-1 blijkt dat de Vlaamse regering in 2018 een vorderingentekort zal optekenen van -1.260,3 miljoen euro dat vervolgens zal afnemen in 2019 om vanaf 2021 positief te worden.

Net zoals bij de begrotingsopmaak 2017 het geval was, worden voor de aftoetsing van het de begrotingsdoelstelling nog 2 elementen gecorrigeerd:

Vooreerst zijn er de bouwkosten van de Oosterweelverbinding: In 2018 worden hiervoor 423 miljoen euro aan uitgaven in de begroting voorzien. Komende jaren evolueert dit bedrag verder naar 722 miljoen euro in 2022.

Naast de Oosterweelverbinding blijft de Vlaamse regering geconfronteerd worden met de specifieke problematiek van de federale regelgeving inzake investeringssubsidies voor ziekenhuisinfrastructuur. Concreet verwacht de Vlaamse regering de komende jaren telkens 40 miljoen euro aan herzieningen met betrekking tot niet opgenomen provisionele bedragen voor investeringen die hebben plaatsgevonden voor de bevoegdheidsoverdracht in de begroting te moeten opnemen.

Na het buiten beschouwing laten van voormelde elementen en rekening houdend met een eenmalig tekort in 2018 naar aanleiding van de éénmalige negatieve afrekening 2018, beschikt de Vlaamse regering over een positieve beleidsruimte van 103 (= -797+900) miljoen euro in 2018 om dan verder te evolueren naar 204 miljoen euro in 2019 en verder oplopend naar 903 miljoen euro in 2022.

Tabel 4-1: Vorderingensaldo bij constant beleid en reeds voorziene saneringsmaatregelen 2017-2022 (in duizend euro)

	ESR-effect	BO 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
Algemene begroting Vlaamse ministeries (excl. Titel III)							
Ontvangsten	+	38.938.841	38.977.374	40.830.825	41.828.699	43.033.778	44.269.023
Uitgaven	-	-41.866.200	-42.886.147	-43.984.976	-44.970.180	-45.805.552	-46.910.533
Begrotingssaldo Vlaamse ministeries (excl. Titel III)	=	-2.927.359	-3.908.774	-3.154.151	-3.141.481	-2.771.774	-2.641.510
Ontvangsten	+	38.938.841	38.977.374	40.830.825	41.828.699	43.033.778	44.269.023
Leningen	-	-750					
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	-	-129.487	-129.487	-129.487	-129.487	-129.487	-129.487
Dotaties van instellingen behorende tot de consolidatiekring	-	-36.348	-32.469	-32.469	-32.469	-32.469	-32.469
Correctie aanrekening ontvangsten	+/-						
ESR gecorrigeerde ontvangsten algemene begroting	=	38.772.256	38.815.418	40.668.869	41.666.743	42.871.822	44.107.067
Uitgaven	-	41.866.200	42.886.147	43.984.976	44.970.180	45.805.552	46.910.533
Deelnemingen en kredietverleningen (esr code 8)	+	-2.256.740	-2.256.740	-2.256.740	-2.256.740	-2.256.740	-2.256.740
Dotaties aan instellingen behorende tot de consolidatiekring	+	-10.849.803	-11.285.791	-11.636.919	-11.907.906	-12.009.594	-12.303.731
Aflossingen schuld (esr code 9)	+	-45.250	-45.250	-45.250	-45.250	-45.250	-45.250
VEK buffer	+	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
Overflow Hoger Onderwijs	-						
Rente-uitgaven	-	-93.471	-110.803	-151.898	-196.175	-238.922	-283.819
ESR gecorrigeerde primaire uitgaven algemene begroting	=	28.520.936	29.086.985	29.793.591	30.463.530	31.154.468	31.920.415
ESR- gecorrigeerd primair saldo Vlaamse ministeries (1)	=	10.251.320	9.728.433	10.875.278	11.203.213	11.717.354	12.186.652
Begrotingen te consolideren instellingen							
Ontvangsten	+	21.555.255	21.887.814	22.343.542	22.256.971	22.278.840	22.571.532
Leningen	-	-2.763.442	-2.630.066	-2.780.680	-2.448.877	-2.427.242	-2.480.809
Deelnemingen en kredietverleningen	-	-1.172.036	-1.215.362	-1.278.766	-1.330.356	-1.378.924	-1.383.306
Dotaties van Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	-	-11.189.561	-11.625.261	-11.976.389	-12.247.376	-12.349.064	-12.643.201
Interne verrichtingen	-	-3.385.585	-3.413.372	-3.296.944	-3.240.921	-3.136.658	-3.082.035
Emissierechten							
ESR gecorrigeerde ontvangsten	=	3.044.631	3.003.752	3.010.763	2.989.441	2.986.952	2.982.182
Uitgaven	-	21.555.255	21.887.814	22.343.542	22.256.971	22.278.840	22.571.532
Aflossingen	+	-1.194.859	-1.215.487	-1.272.831	-1.353.642	-1.426.218	-1.498.337
Deelnemingen en kredietverleningen	+	-2.930.850	-2.870.679	-2.869.523	-2.585.275	-2.550.725	-2.567.785
Dotaties aan Vlaamse ministeries en andere te consolideren instellingen	+	-372.061	-372.780	-380.201	-384.892	-392.496	-398.755
Interne verrichtingen	+	-2.766.922	-2.696.633	-2.723.085	-2.549.883	-2.471.717	-2.457.354
Rente-uitgaven	-	-308.324	-294.461	-279.958	-265.295	-249.444	-234.619
ESR gecorrigeerde primaire uitgaven incl FFEU	=	13.982.239	14.437.774	14.817.944	15.117.985	15.188.240	15.414.683
ESR- gecorrigeerd primair saldo te consolideren instellingen	=	-10.937.608	-11.434.022	-11.807.181	-12.128.543	-12.201.288	-12.432.501
ESR- gecorrigeerd primair saldo	=	-686.288	-1.705.589	-931.903	-925.330	-483.934	-245.849

	ESR-effect	BO 2017	MJR 2018	MJR 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022
ESR- gecorrigeerd primair saldo	=	-686.288	-1.705.589	-931.903	-925.330	-483.934	-245.849
Onderbenutting	+	539.483	552.450	566.244	578.556	588.217	600.813
Onderbenutting Hogescholen en Universiteiten		122.559	122.559	122.559	122.559	122.559	122.559
Gecorrigeerd primair saldo	=	-24.246	-1.153.139	-365.659	-346.775	104.283	354.964
Rente-uitgaven	-	401.795	405.264	431.856	461.470	488.366	518.438
Gecorrigeerd vorderingsaldo	=	-426.041	-1.558.403	-797.515	-808.245	-384.082	-163.474
ESR-correctie ontvangsten emissierechten	+		0	0	0	0	0
Correctie Zorgfonds (t.o.v. toelage)	+	-578	-578	-578	-578	-578	-578
Correctie ESF-agentschap (t.o.v. toelage)	+	0					
Correctie FWO		-10.214					
TOTAAL Effect ESR correcties		-10.792	-578	-578	-578	-578	-578
Voorziene bouwuitgaven binnen DBFM Scholen van Morgen	+	-88.709	-7.193	17.636	6.218	-34.292	-23.064
Herclassificatie alternatieve financiering VIPA	+	89.514	93.812	97.786	101.931	106.256	110.767
Viapass	+	1.467	1.467	1.467	1.467	1.467	1.467
rolend fonds PMV	+	-346	-346	-346	-346	-346	-346
positieve correctie Amoras	+	4.700	4.700	4.700	4.700	4.700	4.700
De Lijn Stelplaats Tongeren	+	168	168	168	168	168	168
De Lijn Stelplaatsen BOVZO	+	633	633	633	633	633	633
De Lijn Stelplaatsen Cluster II	+	-3.264	1.994	1.994	1.994	1.994	1.994
Brabo 1	+	1.276	1.559	1.704	1.820	2.056	2.270
Livan	+	2.742	2.742	2.742	2.742	2.742	2.742
VIA-invest (Zaventem, N-Z Kempen, R4)	+	4.392	6.881	6.881	6.881	6.881	6.881
UZ Gent	+	50.512					
Ziekenhuisinfrastructuur A1/A3	+	276.671	279.186	289.719	289.645	287.819	286.431
Effect niet aangevraagde provisionele bedragen A1/A3 m.b.t. investeringen vóór 2016	+	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
Sluis Terneuzen	+	48.210	-17.639	-74.173	-83.514	59.500	-54.901
VAC Brussel	+						
Provisie ESR-correcties	+	-26.312	-29.294	0	3.960	3.960	3.960
TOTAAL Effect verstrengd begrotingstoelicht	+	321.021	298.670	310.910	298.299	403.538	303.703
Vorderingsaldo incl. effect verstrengd begrotingstoelicht	=	-115.812	-1.260.311	-487.183	-510.524	18.877	139.651
Bouwkost Oosterweel (incl. rente)	+	80.220	423.350	651.035	704.886	629.912	722.987
A1/A3 (niet aangevraagde provisionele bedragen m.b.t. investeringen vóór 2016)		40.000	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
Weglaten Oosterweel + A1/A3	+	120.220	463.350	691.035	744.886	669.912	762.987
Vorderingsaldo excl. Oosterweel en A1/A3	=	4.408	-796.961 (*)	203.852	234.363	688.790	902.638

(*) In 2018 wordt het begrotingsaldo éénmalig negatief beïnvloed ten belope van -900 miljoen euro ingevolge het definitief zetten van de parameters in de Bijzondere financieringswet, waaronder in het bijzonder de herziening van de autonomiefactor in de personenbelasting (cfr. hoofdstuk 2 MIDDELENBEGROTING).

Conform de principes beschreven op p. 37 van het huidige stabiliteitsprogramma 2016-2019 en het HRF-advies van april 2016, mag ten belope van deze éénmalige negatieve afrekening een eenmalig tekort worden aangegaan. Ten opzichte van deze eenmalige afrekening staat namelijk ook een eenmalige ontvangst voor de federale overheid.

Indien abstractie wordt gemaakt van deze eenmalige negatieve afrekening, blijft er bij constant beleid nog een resterende VEK-ruimte van 103 miljoen euro in 2018.

5. HET FINANCIËEL BEHEER

5.1. Evolutie van de geconsolideerde schuld

De evolutie van de bruto-geconsolideerde schuld is vooreerst afhankelijk van het begrotingssaldo. Het effect op de schuld hiervan kan best worden ingeschat via het verwachte saldo in ESR-termen op de geconsolideerde begroting. De evolutie van de schuld wordt verder ook beïnvloed door de evolutie van de ontvangsten en uitgaven inzake kredietverleningen en participaties (esr-8).

5.1.1. Het begrotingssaldo in ESR-termen

Voor de periode 2018-2022 wordt vertrokken van de assumptie van een ESR-begrotingsevenwicht exclusief bouwkost Oosterweel en de herzieningen A1/A3 in de ziekenhuisinfrastructuur. In 2018 wordt door het definitief zetten van de parameters van de Bijzondere Financieringswet uitgegaan van een eenmalig en toegestaan tekort van 900 miljoen euro.

5.1.2. Kredietverleningen en participaties

Ook het saldo van de kredietverleningen en participaties bepaalt mee de evolutie van de geconsolideerde schuld. Aan de hand van de hiervoor in de begroting ingeschreven budgetten worden de kasuitgaven en -ontvangsten van de kapitaalparticipaties van de Vlaamse overheid ingeschat.

De voorziene esr-8 ontvangsten en esr-8 uitgaven van het ministerie worden constant gehouden op respectievelijk 129 miljoen euro en 167 miljoen euro. In dit laatste bedrag zitten de doorstorting aan VMSW en VWF van de directe financiering door het Vlaams Gewest niet vervat, daar deze schuldopnames verwerkt werden op de lijn van de ESR-9 ontvangsten van deze rechtspersonen. Ook de doorstorting aan School Invest zit hierin niet vervat. Bij de rechtspersonen worden de voorziene esr-8 ontvangsten en esr-8 uitgaven constant gehouden op respectievelijk 439 miljoen euro en 591 miljoen euro. Om dubbeltellingen te vermijden wordt in deze cijfers geen rekening gehouden met de ESR-8 bewegingen bij VMSW, VWF en School Invest.

5.1.3. Specifieke elementen en totale evolutie

Voor het bepalen van de evolutie van de bruto-geconsolideerde schuld dient - naast bovenvermelde effecten - uiteraard ook nog rekening te worden gehouden met de schuldevolutie van VMSW, VWF, overname van schulden van gemeenten in het kader van fusies, de bouwkost van het Oosterweelproject en de toename van de schuld als gevolg van de herzieningen A1/A3 in de ziekenhuisinfrastructuur.

In de periode 2017-2022 wordt een significante toename van de schuld binnen de sociale huisvestingsmaatschappijen VMSW en VWF verwacht. In de begrotingen van deze instellingen wordt 5,5 miljard euro extra schuld voorzien (zie lijnen esr-9 ontvangsten en uitgaven van deze instellingen). De verwachte toename van de schulden in de komende jaren is te wijten aan de verwachte toename van de kredietverstrekking in het kader van het grond- en pandendecreet en de objectieven die daar gesteld zijn.

In 2018 wordt een verdere toename van de geconsolideerde schuld verwacht als gevolg van het effect van de overname van de schuld van de gemeenten naar aanleiding van fusies (+200 miljoen euro).

Ook de schulden van BAM zullen in de periode 2017-2022 met 3,1 miljard euro toenemen als gevolg van de bouwkost van het Oosterweelproject. Tot slot wordt jaarlijks ook nog 40 miljoen euro voorzien voor herzieningen A1/A3 in de ziekenhuisinfrastructuur.

Onderstaande tabel 1-1 geeft de verwachte evolutie van de geconsolideerde schuld weer in de periode 2017-2022. Verwacht wordt dat op basis van voormelde factoren de geconsolideerde schuld in deze periode met 9,7 miljard euro zal toenemen.

Tabel 5-1: Verwachte jaarlijkse evolutie van de geconsolideerde schuld in de periode 2017-2022 (in duizend euro)

	BO 2017	2018	2019	2020	2021	2022
ESR-resultaat	4.408	0	0	0	0	0
ESR-8 ontvangsten ministeries	129.487	129.487	129.487	129.487	129.487	129.487
ESR-8 uitgaven ministeries	-167.343	-167.343	-167.343	-167.343	-167.343	-167.343
ESR-8 ontvangsten rechtspersonen	439.041	439.041	439.041	439.041	439.041	439.041
ESR-8 uitgaven rechtspersonen	-600.148	-591.118	-591.118	-591.118	-591.118	-591.118
ESR-9 ontvangsten VMSW en VWF	-2.182.323	-2.048.947	-2.199.561	-1.867.758	-1.846.123	-1.899.690
ESR-9 uitgaven VMSW en VWF	920.775	974.347	1.031.691	1.116.002	1.192.078	1.267.697
Ziekenhuisinfrastructuur	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000	-40.000
Bouwkost Oosterweel (incl. rente)		-423.350	-651.035	-704.886	-629.912	-722.987
Fusies Gemeenten		-200.000				
herrekening BFW in 2018		-900.068				
Toename	-1.496.103	-2.827.951	-2.048.838	-1.686.575	-1.513.890	-1.584.913

5.2. Herfinancieringsbehoeften en nieuwe financieringsbehoeften van de Vlaamse ministeries

In 2018 en 2020 komen de laatste EMTN-uitgiftes die aangegaan werden om KBC te redden op eindvervaldag. Er vervalt dan respectievelijk 750 miljoen euro en 170 miljoen euro. In 2022 komt een eerste private plaatsing die vorig jaar aangegaan werd voor de rechtstreekse financieringen op eindvervaldag ter waarde van 133,5 miljoen euro. Naast deze grote eindvervaldagen hebben de Vlaamse ministeries nog een aantal kleinere vervaldagen in het kader van de overgenomen leningen van de Gemeentelijke Holding en Vismijn Oostende.

De Vlaamse overheid zal ook de komende jaren de rechtstreekse financiering van de sociale huisvestingsmaatschappijen VMSW en VWF verder op zich nemen. In de periode 2017-2022 wordt in totaal 5,5 miljard euro voorzien voor VMSW en 2 miljard euro voor VWF. Hierin zitten de aflossingen van deze nieuwe schulden vervat. Bij de opnames wordt een zo goed mogelijke match gezocht met de leningsbehoefte van deze instellingen en dit in een meerjarig perspectief.

Voor de overname van de langetermijnfinanciering van de DBFM Scholen van Morgen door de NV School Invest wordt in een totale directe financiering van 826 miljoen euro voorzien in de periode 2017-2022 waarvan ongeveer de helft hiervan al in 2017 gefinancierd zal worden. Vanaf 2018 zal de Vlaamse overheid ook de financiering van het Oosterweelproject op zich nemen. De totale rechtstreekse financiering in de periode 2018-2022 wordt geraamd op 3,1 miljard euro.

Samengevat geeft onderstaande tabel de bruto-financieringsbehoeften in de periode 2017-2022 weer. Jaarlijks zal de Vlaamse overheid zich voor minimaal 2 miljard euro moeten gaan financieren op de financiële markten.

Tabel 5-2: Financieringsbehoefte Vlaamse ministeries in de periode 2017-2022 (in duizend euro)

	BO 2017	2018	2019	2020	2021	2022
Aflossing schuld ministerie	2.796	752.654	8.413	197.673	27.683	136.194
Aflossingen BCP	0	0	0	0	0	0
Saldo ESR-9 CFO-leden	7.048	4.548	4.548	1.048	-2.452	-5.952
Begrotingstekort/overschot met correctie voor verstrengd Europees begrotingstoezicht	426.041	298.092	310.332	297.721	402.960	303.125
herrekening BFW in 2018		900.068				
Saldo esr-8 ministeries	37.856	37.856	37.856	37.856	37.856	37.856
Saldo esr-8 CFO-leden	87.747	80.717	80.717	80.717	80.717	80.717
Kasoverschotten + beleggingen	0	0	0	0	0	0
Herfinanciering VIPA	0	0	0	0	0	0
Herfinanciering VMSW	1.236.545	1.105.300	1.065.877	735.492	677.511	691.687
Herfinanciering VWF	340.010	273.832	413.824	348.938	335.403	312.794
Financiering Schoolinvest	412.232	130.374	27.521	76.264	0	179.866
Financiering BAM		423.350	651.035	704.886	629.912	722.987
Fusies gemeenten		200.000				
Totaal	2.550.275	4.206.791	2.600.123	2.480.596	2.189.590	2.459.273
Aflossingen	2.796	752.654	8.413	197.673	27.683	136.194
Netto schuldtoename	2.547.479	3.454.137	2.591.710	2.282.923	2.161.907	2.323.079

5.3. Evolutie van de geconsolideerde schuld in de periode 2017-2022 per entiteit

In onderstaande tabel wordt de geconsolideerde schuld geraamd voor de periode 2017-2022 per entiteit.

Tabel 5-3: Evolutie van de geconsolideerde bruto-schuld van de Vlaamse overheid opgedeeld per entiteit (in duizend euro).

	BO 2017	2018	2019	2020	2021	2022
Directe schuld MVG incl. negatieve stand zichtrekening	7.826.759	11.280.896	13.872.607	16.155.529	18.317.436	20.640.516
Indirecte schuld MVG	1.391	1.189	995	823	702	612
Negatieve stand C.F.O. te consolideren V.O.I.'s	0	0	0	0	0	0
ex-FRGE	10.985	5.782	0	0	0	0
Vlaams openbare instellingen (CFO)						
BLOSO	1.641	1.641	1.641	1.641	1.641	1.641
De Scheepvaart	22.273	22.273	22.273	22.273	22.273	22.273
FFEU	0	0	0	0	1	2
FIT	1.726	1.726	1.726	1.726	1.726	1.726
FJW	19.151	19.151	19.151	19.151	19.151	19.151
FoCI	1.513	1.513	1.513	1.513	1.513	1.513
Grindfonds	41	41	41	41	41	41
Hermesfonds	40.521	40.521	40.521	40.521	40.521	40.521
IWT	42.316	42.316	42.316	42.316	42.316	42.316
Kind en Gezin	1.180	1.180	1.180	1.180	1.180	1.180
Pendelfonds	0	0	0	0	1	2
Syntra Vlaanderen	3.969	3.969	3.969	3.969	3.969	3.969
Toerisme Vlaanderen	3.222	3.222	3.222	3.222	3.222	3.222
VAPH	18.366	18.366	18.366	18.366	18.366	18.366
VDAB	53.081	53.081	53.081	53.081	53.081	53.081
VFL	750	750	750	750	750	750
VITO	2.062	2.062	2.062	2.062	2.062	2.062
VLM	97.017	97.017	97.017	97.017	97.017	97.017
VRT	8.254	8.254	8.254	8.254	8.254	8.254
VVM De Lijn	150.170	150.170	150.170	150.170	150.170	150.170
andere < 100 k euro	15	15	15	15	15	15
Instellingen geherklasseerd voor 2014 en niet behorend tot CFO						
BAM	120.175	104.078	87.980	71.883	55.785	39.688
VLIR	5.027	5.027	5.027	5.027	5.027	5.027
VLAM	1.699	1.699	1.699	1.699	1.699	1.699
VLIZ	632	632	632	632	632	632
VIB	7.830	7.830	7.830	7.830	7.830	7.830
FWO	161.003	161.003	161.003	161.003	161.003	161.003
Muntpunt	332	332	332	332	332	332
Lijninvest	370	370	370	370	370	370
andere < 100 k euro	86	86	86	86	86	86
Saldo Gesubsidieerd vrij onderwijs						
Nationaal Waarborgfonds	24.935	0	0	0	0	0
Agion (systeem 1/1/89 - 30/09/89)	5.770	4.853	3.936	3.019	2.102	1.185
Agion (systeem vanaf 30/09/89)	334.886	355.770	376.655	397.539	418.423	439.307
Universiteiten en hogescholen	305.089	305.089	305.089	305.089	305.089	305.089

Parlement	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100
Amoras	50.230	45.530	40.830	36.130	31.430	26.730
Nieuw in 2014 (herklassificatie INR maart)						
PMV	9.193	9.193	9.193	9.193	9.193	9.193
PMV Re Vinci	5.072	4.611	4.150	3.689	3.228	2.767
Lak Invest	21.651	20.792	19.928	19.060		
Wandelaar Invest	77.300	77.300	77.300	77.300	77.300	77.300
Arkimedes Management	0	0	0	0	1	2
Novovil	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
VPM	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000
Diestsepoort	0	0				
andere < 100 k euro	71	71	71	71	71	71
Nieuw in 2014 (herklassificatie INR september)						
VMSW	5.958.223	5.799.832	5.641.441	5.483.050	5.324.659	5.166.268
VWF	2.699.274	2.553.133	2.406.992	2.260.851	2.114.710	1.968.569
VIPA	1.670.713	1.576.901	1.479.115	1.377.184	1.270.928	1.160.161
EKM's	614.896	632.889	650.882	668.875	686.868	704.861
Arkimedes fonds I	0	0	0	0	0	0
H.W.P.	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Brustem Industriepark	0	0	0	0	0	0
Terra Energy Holding	0	0	0	0	0	0
iVentures	0	0	0	0	0	0
Site kanaal	349	349	349	349	349	349
Tunnel Liefkenshoek	28.097	28.097	28.097	28.097	28.097	28.097
Domus Flandria	100	0	0	0	0	0
IBBT (iMinds)	6.383	5.805	5.215	4.612	4.009	3.406
andere < 100 k euro	51	51	51	51	51	51
PPS-schulden geconsolideerd						
DBFM "Scholen voor Morgen"	0					
Brabo I	71.824	70.265	68.561	66.741	64.685	62.414
Livan I	62.578	59.836	57.094	54.352	51.610	48.868
Stelplaatsen	8.795	8.627	8.459	8.291	8.123	7.955
Stelplaatsen BOvZO (nieuw vanaf 2015)	30.585	29.952	29.318	28.685	28.052	27.419
Stelplaatsen cluster 2	3.264	-1.994	-1.994	-1.994	-1.994	-1.994
Via invest zaventem (nieuw vanaf 2015)						
R4 (nieuw vanaf 2015)	362.011	355.130	348.249	341.368		327.606
Noord zuid kempen (nieuw vanaf 2015)					334.487	
Toerisme Jeugdverblijf (nieuw vanaf 2016)						
Nieuw						
UZ Gent	0	0	0	0	0	0
Ziekenhuisinfrastructuur	4.726.534	4.487.348	4.237.629	3.987.985	3.740.166	3.493.735
Totaal geconsolideerde schuld	25.717.529	28.501.719	30.438.538	32.068.167	33.555.908	35.220.575

Op basis van bovenstaande tabel blijkt dat de geraamde geconsolideerde schuld in de periode 2017-2022 met 9,5 miljard euro zal toenemen tot 35,2 miljard euro. Dit valt quasi volledig toe te schrijven aan de netto-toename van de schuld op basis van (vermarktbaar) kredietverleningen en participaties (esr-8) in hoofdzakelijk de sociale woonsector en de toename van de schuld als gevolg van het Oosterweelproject, waarbij een terugverdienmodel op basis van tolheffing van toepassing is, wat bijgevolg ook als vermarktbaar actief kan worden ingedeeld (zie ook verder bij 5.4.3.).

5.4. Schuld in perspectief

5.4.1. De schuldgraad en schuldratio van de diverse overheden in België

Deze verwachte stijging van de geconsolideerde schuld moet echter in perspectief bekeken worden.

Tabel 5-4 vergelijkt de geconsolideerde schuld, de schuldratio (geconsolideerde schuld in verhouding tot de ESR-ontvangsten) en de schuldgraad (geconsolideerde schuld in verhouding tot het BBP) voor de diverse overheden van België, toestand eind 2015.

Zowel de schuldratio als de schuldgraad van Vlaanderen zijn heel bescheiden in vergelijking met andere overheden.

Tabel 5-4: De schuldgraad en schuldratio van de diverse overheden in België: toestand eind 2015

	Entiteit I	VG	FG	WG	BHG	DG	FGC	GGC	VGC	Inter-regio-nale over-heden	Lokale over-heden
Schuld in miljoen euro)	361.986	17.304 ¹	6.403	20.323	3.918	314	196	12	-62	476	23.122
Schuldratio	353,63%	42,22%	36,73%	177,7%	97,12%	97,82%	43,07%	7,83%	-5,16%	18,51%	77,79%
Schuldgraad	88,42%	4,23%	1,56%	4,96%	0,96%	0,08%	0,05%	0,00%	-0,02%	0,12%	5,65%

De Europese 3% tekortregel en 60% schuldnorm laten in principe schuldfinanciering voor investeringen toe. Via schuldfinanciering kunnen de kosten van de overheidsinvesteringen worden gespreid over de huidige en toekomstige generaties, net zoals de baten van die investeringen. Indien de begrotingen in evenwicht zijn over de conjunctuurcyclus en overheidsschuld dus gekoppeld is aan investeringen, heeft Vlaanderen dat goed is voor 30% van de overheidsinvesteringen in dit land, in principe recht op een schuld van 60% x 30% ofwel 18% van het BBP.

Voor 2015 zou dat een uitstaande schuld betekenen van 73,8 miljard euro, een veelvoud van de huidige schuld van de Vlaams Overheid.

5.4.2. Ratingagentschappen

In september 2016 bevestigde Moody's de rating van de Vlaamse overheid op Aa2, 1 notch boven de Federale Overheid. Een (quasi) unieke positie, ook in Europese context, waar slechts 4 regio's een betere rating hebben dan de federale overheid.

In haar analyse houdt het ratingbureau Moody's voor de berekening van haar schuldratio o.a. rekening met de netto directe en indirecte schuld versus de operationele inkomsten.

De directe schuld omvat de schuld van de rechtspersoon Vlaamse Gemeenschap terwijl Moody's voor de indirecte schuld enkel rekening houdt met de gewaarborgde schuld en niet met de geconsolideerde schuld. Op die manier wordt rekening gehouden met de rechtstreekse financieringen die de Vlaamse overheid op zich neemt vanaf midden 2015 (want die komen terecht in de directe schuld) maar wordt geen rekening gehouden met

¹ Dit betreft de geconsolideerde schuld, waarbij geldbeleggingen in mindering werden gebracht.

schulden van andere instellingen die tot de perimeter van de Vlaamse overheid behoren en die niet gewaarborgd zijn. Onder de operationele inkomsten verstaat Moody's alle ESR-ontvangsten met esr-codes 0 tot en met 4 aangevuld met de schenk- en erfbelastingen. Aan het resultaat van deze deling wordt onderstaande score toegekend.

Tabel 5-5: Uittreksel ratingmodel Moody's

Score	1	3	5	7	9
Net direct and indirect debt / operating revenues (%)	<= 35.0	35.1 – 65.0	65.1 – 100.0	100.1 – 200.0	> 200.0

Wanneer we een prognose voor die ratio voor de volgende jaren maken bekomen we onderstaande tabel waaruit blijkt dat de Vlaamse overheid bij het hanteren van die methodiek richting de drempel van 65% evolueert, gelet op bovenstaande uitgangspunten. De komende jaren kan bij constant beleid de score 3 voor deze ratio evenwel behouden blijven.

Tabel 5-6: Prognose door Moody's weerhouden schuld bij ongewijzigd beleid

	Directe Schuld	Indirecte Schuld	Operationele ontvangsten	Ratio
2015	4.109	13.338	37.707	46,3%
2016	5.333	12.607	39.404	45,5%
2017	7.827	12.065	41.646	47,8%
2018	11.281	11.495	41.648	54,7%
2019	13.873	11.091	43.511	57,4%
2020	16.156	10.676	44.458	60,4%
2021	18.317	10.243	45.660	62,6%
2022	20.641	9.805	46.891	64,9%

5.4.3. De geconsolideerde activa van de Vlaamse overheid

De evolutie van de geconsolideerde schuld kent een stijgende trend de komende jaren. Tegenover deze schuldtoename staat met uitzondering van mogelijke ESR-begrotingstekorten ook een actief. Hoewel de overheidsactiva divers van aard zijn, kunnen ze in twee klassen onderverdeeld worden:

- **De gemeenschapsgoederen.** Dat zijn materiële vaste activa waarbij de vervulling van de maatschappelijke dienstverlening minder ontvangsten genereert dan de uitgaven die nodig zijn om deze activa te verkrijgen en om die dienstverlening te realiseren. Deze activa worden beschouwd als enkel vermarktbaar met structureel verlies van de actuele boekwaarde.

- Daarnaast zijn er **de bedrijfsmatig vermarktbaar activa**, waarin ook twee types vervat zitten:
  - Dit zijn financiële vaste en vlottende activa, met name de kasmiddelen of activa waarvan het effectief de bedoeling is dat die terug in kasmiddelen worden omgezet (bijvoorbeeld verstrekte lening). Die activa zijn direct inzetbaar zonder structureel verlies ten aanzien van de actuele boekwaarde. Met andere woorden staat tegenover de stijging van de schulden in de sociale huisvesting ook een groeiend aantal leningen die worden verstrekt aan een sociale ontleners of sociale huisvestingsmaatschappij (=ESR-8-uitgave), een evenwaardig actief.
  - Daarnaast zijn er de bedrijfsmatige materiële vaste activa: dit zijn materiële vaste activa waarbij de vervulling van de maatschappelijke dienstverlening voldoende ontvangsten genereert om de uitgaven te compenseren die nodig zijn om die activa te verkrijgen en om die dienstverlening te realiseren. Vooral bedrijfsmatige materiële vaste activa zijn vermarktbaar en zouden met andere woorden kunnen gebruikt worden om schulden mee te helpen aflossen. Een concreet voorbeeld van deze bedrijfsmatige materiële activa is het Oosterweelproject, waarbij een terugverdienmodel op basis van tolheffing van toepassing is. Tegenover de toename van de schuld naar aanleiding van dit project, staat m.a.w. een minstens evenwaardig (en vermarktbaar) actief.

De vraag is welke activa relevant zijn voor het bepalen van de **directe terugbetalingscapaciteit** van de schuld (en buiten het vorderingensaldo kunnen worden gebracht):

- De Gemeenschapsgoederen - ook al hebben die positieve maatschappelijke en economische externaliteiten - kunnen we alvast niet in rekening brengen want niet vermarktbaar.
- De Bedrijfsmatig vermarktbaar activa (zowel voor financiële als vaste activa) kunnen wel in mindering gebracht worden van de bruto-schuld, mits een correctie voor een verwacht realisatiepercentage.

Bedrijfsmatig vermarktbaar activa zijn kasuitgaven of activa waarvan het effectief de bedoeling is dat die terug in kasontvangsten resulteren (vb. een verstrekte lening).

Om te bepalen hoeveel activa in rekening worden gebracht, is verder een onderscheid gemaakt in de mate waarin de Vlaamse overheid eigenaar is van de entiteit. Hier worden twee verschillende groepen van entiteiten afgeleid:

- Groep 1 : Schulden van entiteiten met 100% aandeelhouderschap vanwege de Vlaamse overheid.
- Groep 2 : Schulden van entiteiten met gedeeltelijk of geen aandeelhouderschap vanwege de Vlaamse overheid.

Voor die twee groepen berekenen we de hoegrootheid van de activa, volgens onderstaande redenering:

- Groep 1: Deze activa kunnen zonder uitzondering ingebracht worden om schulden te helpen aflossen (ook voor schulden van andere deelentiteiten). Activa zitten immers onder de directe invloedssfeer van de Vlaamse overheid.
- Groep 2: Bedrag aan activa wordt in eerste instantie beperkt tot de schuld van de betrokken entiteit. In tweede instantie wordt voor het "overschot" aan activa rekening gehouden met het "aandeelhouderpercentage" dat de Vlaamse overheid in de betrokken entiteit heeft. Daarbij worden volgende formules toegepast.
  - a. Indien activa (X) < schuld (Y) => 100% in rekening brengen van het actief (actief = X)

- b. Indien activa (X) > schuld (Y) => activa is gelijk aan de geconsolideerde ESR-schuld verhoogd met het surplus aan activa die er ten opzichte van de schuld is voor x% van het aandeelhouderschap (actief = $Y + (X - Y) * \% \text{ aandeelhouderschap}$)).

Actuele stand van de bedrijfsmatig vermarktbaar activa

Wat 2015 betreft, werden van alle entiteiten die tot de overheidssector 13.12 behoren, de participaties in detail geïnventariseerd en gewaardeerd (luik financiële activa). Alle participaties in de Vlaamse overheidssector 13.12 werden eruit gezuiverd. Bijgevolg bleven enkel nog de "externe" participaties over en die werden gewaardeerd. De waardering van de participaties gebeurde volgens volgend watervalprincipe:

- In de mate dat een marktprijs voorhanden was, werd de marktprijs als waarderingsgrondslag genomen. GIMV (beurswaarde) en Groep T (verkoopprijs in 2016) werden op die manier gewaardeerd.
- Van de participaties waarvoor geen marktwaarde gekend was, werd in eerste instantie als waarde het aandeel van de betrokken Vlaamse overheidsinstelling in het eigen vermogen van de betrokken vennootschap genomen. Vennootschappen met een negatief eigen vermogen evenals vennootschappen in het buitenland werden aan waarde nul gewaardeerd.
- Voor zover het eigen vermogen niet direct kon achterhaald worden (nieuwe vennootschap) en voor de participaties van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap werden de door de Vlaamse overheidsinstelling geïnvesteerd bedrag in kapitaal als waarderingsgrondslag genomen.

Met toepassing van bovenstaande regels wordt voor de financiële vaste activa (enkel participaties) een waarde van 3 miljard euro bekomen.

Als we ook de andere vermarktbaar componenten in rekening brengen, komen we eind 2015 op een totaal berekend bedrijfsmatig vermarktbaar financieel actief van 21,7 miljard euro:

Tabel 5-7: Overzicht berekende financiële activa eind 2015

Financiële activa	Bedrag
Financiële vaste activa – deelnemingen	3 miljard euro
Financiële vaste activa – vorderingen	0,3 miljard euro
Vorderingen op meer dan één jaar (voornamelijk VMSW en VWF)	13,0 miljard euro
Vorderingen op minder dan één jaar	0,4 miljard euro
Voorraad onroerende goederen voor verkoop (voornamelijk industrieterreinen)	0,2 miljard euro
Liquide middelen en geldbeleggingen	7,2 miljard euro
Totaal	24 miljard euro
Aftrek "niet eigenaarschap" op basis van methodologische nota	-2,3 miljard euro
Totaal weerhouden activa relevant voor het bepalen van de directe terugbetalingscapaciteit van de schuld	21,7 miljard euro

5.5. Concrete uitwerking: een Vlaamse schuldnormering op basis van 2 doelstellingen

Gelet op het feit dat de Vlaamse schuldpositie statistisch gezien fors moest worden bijgesteld omwille van de implementatie van de 6de staatshervorming, het ESR-2010 en het bijhorende verstrengd Europees begrotingstoezicht is de doelstelling uit het pact 2020 van een schuldevrije Vlaamse overheid achterhaald. Dit betekent uiteraard niet dat de schuldevolutie de vrije loop moet gelaten worden. Vertrekkend vanuit het Vlaams regeerakkoord dat aangeeft dat zowel de gunstige rating als de duurzaamheid van de Vlaamse financiën dient behouden te blijven wordt uitgegaan van een schuldnormering op basis van 2 doelstellingen:

5.5.1. Doelstelling 1: Het behoud van een gunstige rating

De Europese schuld doelstellingen binnen een federale context vertalen is een moeilijke oefening. Vandaar dat het voorstel erin bestaat om de internationale vergelijking van onze schuldpositie te toetsen via ratingsschema's van ratingbureau's die een internationale bekendheid genieten. Door het behoud van een gunstige rating worden hogere rentekosten t.o.v. gangbare marktrente dan ook vermeden. De doelstelling bestaat er dan ook in om een gunstige rating te behouden. Hiertoe moet de schuld worden beperkt tot maximaal 65% van de lopende ontvangsten en dit volgens de definitie zoals door Moody's gehanteerd.

Een beter kasbeheer, de verdere afbouw van niet-strategische participaties, het effectiseren (ofwel verkopen) van door de overheid aan externen verstrekte kredieten, zijn mogelijke en nog te onderzoeken instrumenten die kunnen worden ingezet om de evolutie van de schuld binnen de door de ratingbureau's gehanteerde bandbreedte van 65% van de lopende ontvangsten te houden dit dus teneinde een gunstige rating te behouden.

5.5.2. Doelstelling 2: Een positieve netto-actief positie: Vermarktbaar activa > geconsolideerde schuld, waarbij tijdelijk abstractie wordt gemaakt van de nog uitstaande overgenomen schuld in het kader van de 6de staatshervorming m.b.t. de ziekenhuisfinanciering (A1/A3)

Een bijkomend schuldkompas is de focus op de netto schuldpositie. De netto-schuld corrigeert de geconsolideerde schuld voor de waarde van de vermarktbaar activa in het bezit van de Vlaamse overheid. Eind 2015 bedroeg de geconsolideerde schuld 18,9 miljard tegenover 21,7 miljard aan vermarktbaar financiële activa. De netto-schuld positie is dus de facto een netto-actief positie.

De toename van de schuld in komende jaren in het kader van de financiering van voornamelijk de sociale huisvestingssector en van het materieel vast actief gelinkt aan het Oosterweelproject, zal hierbij neutraal zijn voor onze netto-actief positie, want gelinkt aan vermarktbaar activa.

Een positieve netto-actief positie, geeft aan dat de schuld in de feiten zelfbedruipend is. Anders gesteld zorgen deze activa er voor dat de volgende generaties geen onbetaalde factuur doorgeschoven krijgen, maar enkel een schuld die volledig in staat is om zichzelf terug te betalen, zonder claim op toekomstig belastinggeld. Via het realiseren van een blijvende positieve netto-actiefpositie, wordt in de feiten aan deze bekommernis – die eveneens achter de doelstelling in het pact 2020 schuil gaat - tegemoet gekomen.

De huidige netto-actief positie zal toelaten om het begrote tekort in 2016, de afrekening in 2018 n.a.v. het definitief zetten van de parameters van de bijzondere financieringswet en de overname van schuld n.a.v. fusies van gemeenten, te kunnen opvangen.

Meer onzekerheid is er over de grootte van de van federaal overgenomen schuld inzake ziekenhuisinfrastructuur. Gelet op het feit dat er normaliter tegen eind 2019 meer duidelijkheid zou moeten zijn over de werkelijke engagementen ten aanzien van de ziekenhuissector, kan de volgende Vlaamse regering er vanaf 2020 voor opteren om er via een begrotingsnormering voor te zorgen dat de kasuitgaven richting de ziekenhuizen gedekt worden door ESR-ontvangsten. Hierdoor wordt de geconsolideerde schuld in het kader van A1/A3 ziekenhuisinfrastructuur stapsgewijs afgebouwd over een periode van 33 jaar.

Het optimaliseren van het realisatiepercentage van de vermarktbare activa, hetgeen tot doel heeft om de waarde en de liquiditeit van de actuele en toekomstige vermarktbare activa te ondersteunen (via bvb. een actieplan tegen wanbetaling bij kredietverstrekking of via het zoeken van co-financiering die een versnelde uittrekking indien benodigd mogelijk maakt), moet toelaten om de netto-actief positie voldoende hoog te houden om mogelijke schokken met impact op het netto-actief op te vangen.

6. **Bijlage : de rekening in 2018 van het definitief zetten van de parameters van de fiscale autonomie voor het Vlaams Gewest en van de overgangsbedragen voor de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Gewest**

6.1. **Inleiding**

De 6de staatshervorming werkt met een overgangsperiode. Zo wordt voor de begrotingsjaren 2015, 2016 en 2017 de autonomiefactor vastgesteld op 25,99%. Vanaf het begrotingsjaar 2018 is de definitieve autonomiefactor van toepassing want in de loop van 2017 zijn alle determinanten (waaronder de fiscale gegevens van het aanslagjaar 2015) van de autonomiefactor definitief gekend. Ook de dotatie fiscale uitgaven en de overgangsbedragen voor het Gewest en de Gemeenschap zijn gebaseerd op voorlopige ramingen van de toestand in 2015.

De Fod Fin heeft bij BO2017 de meest recente gegevens mbt aanslagjaar 2015 (raming overgedragen fiscale uitgaven, verdeelsleutel aandeel in federale PB, verdeelsleutel aandeel in gewestelijke opcentiemen) toegepast bij het berekenen van de dotaties Gewesten en Gemeenschappen. Maar de cijfers mbt AJ 2015 zullen pas helemaal definitief zijn in de tweede helft van 2017 zodat de cijfers mbt AJ2015 dus nog kunnen wijzigen. Hoedanook is de afrekening zoals voorzien in de BFW in 2018, hierdoor alvast gedeeltelijk gespreid over twee jaren. De Fod Fin heeft immers bij BO2017 de dotatie fiscale uitgaven naar beneden herzien en heeft ook al de in 2016 door de Gewesten teveel ontvangen dotatie FU gerecupereerd in de afrekening mbt 2016. De afrekening mbt 2015 volgt in 2018. De herziene dotatie FU heeft, net zoals de nieuwe ramingen voor de verdeelsleutels aandeel in gewestelijke opcentiemen en in federale PB, ook een effect op de overgangsbedragen voor de Gewesten. Ook die overgangsbedragen werden bij BO2017 herzien en in het geval van het Vlaamse Gewest werd het in 2016 teveel betaald aan overgangsbedrag terugbetaald in 2017 via de afrekening mbt 2016. Ook hier volgt de afrekening mbt 2015 in 2018.

De nieuwe raming van de verdeelsleutel aandeel in de federale PB heeft ten slotte ook een effect op het overgangsbedrag voor de Gemeenschappen, dat via de zogenaamde PB dotatie. Ook hier moet alleen nog het verschil tov het in 2015 gehanteerd bedrag in 2018 worden afgerekend.

6.2. **Prefiguratie van de definitieve autonomiefactor**

Het bedrag van de gewestelijke opcentiemen in absolute termen is gelijk aan $A+B-C$

waarbij

A= het bedrag van art 33, de zogenaamde PB-dotatie, in 2015 voor de drie Gewesten samen ;

B= 40% van het bedrag aan overgedragen fiscale uitgaven AJ 2015² ;

C= minimum [negatieve term VG /PB sleutel VG, negatieve term WG /PB sleutel WG, negatieve term BHG /PB sleutel BHG]

² Dat bedrag is in de BFW voorlopig geraamd op 3.047.959.879 euro.

waarbij PB sleutel betrokken gewest = bedrag art 33 voor betrokken Gewest gedeeld door som van art 33 van de drie Gewesten samen

Het aandeel van dat absolute bedrag in de belasting Staat van het aanslagjaar 2015 op basis van de ontvangsten geïnd tot en met 31 december 2016, geeft de definitieve autonomiefactor.

Op basis van recentere gegevens van de FOD FIN met betrekking tot het AJ2015 (de dato 7/09/2017) kunnen we de raming van de definitieve autonomiefactor updaten.

Nieuwe raming van Art 33 (=A) en Art 33bis (= negatieve term)

Artikel 33 (in duizend euro)	2015 definitief	PB-sleutel
VG	9.335.543	63,383%
WG	4.167.979	28,298%
BHG	1.225.260	8,319%
TOT	14.728.782	100%

Artikel 33 bis (in duizend euro)	2015 definitief
VG	2.988.431
WG	1.260.772
BHG	580.109
TOT	4.829.313

Art 33bis geeft de negatieve term voor elke Gewest. C is de facto gelijk aan de negatieve term van het Waalse Gewest gedeeld door de PB-verdeelsleutel van het Waalse Gewest.

$$C = 1.260.772.232 / 0,28298 = 4.455.310.224$$

De FOD Financiën heeft op 7/09/2016 ook nieuwe ramingen van de fiscale uitgaven per Gewest voor AJ2015 overgemaakt.

Geregionaliseerde fiscale uitgaven (in miljoen euro)

Aanslagjaar 2015	VG	WG	BHG	Totaal
Eigen woning	1.567,96	692,88	119,08	2.379,92
Beveiliging	25,79	13,07	2,41	41,27
Onderhoud en restauratie beschermde monumenten	0,68	0,11	0,02	0,81
PWA en dienstencheques	137,73	58,46	20,02	216,21
Energiebesparende uitgaven, excl. groene leningen	27,58	9,45	2,26	39,29
Restauratiewerken grootstedelijk beleid	0,03	0,00	0,00	0,03
Restauratiewerken woningen redelijke huurprijs	0,85	0,19	0,07	1,11
Totaal	1.760,62	774,16	143,86	2.678,64

Bron : FOD Financiën, Stafdienst BEO - Studiedienst

Het bedrag waarop de dotatie fiscale uitgaven 2015 is gebaseerd, bedraagt na correctie voor de niet-inwoners 2.687.693.067 euro.

De huidige van A+B-C is gelijk aan 11.348.549.266 euro.

Tabel 3 geeft een update van de raming van de definitieve autonomiefactor. Die zou nu uitkomen op 25,083% in plaats van de gehanteerde 25,99%. Dat geeft een opcentiementarief van 33,481% in plaats van 35,117%.

Prefiguratie definitieve autonomiefactor

bedrag PB dotatie (art 33) in euro		14.728.782.263 (=A)
40% fiscale uitgaven in euro	0,4 (2.687.693.067)=	1.075.077.227(=B)
negatieve term/PB sleutel: kleinste bedrag in euro		4.455.310.224 (=C)
belasting staat (AJ 2015) in euro		45.243.379.579* (=D)
Autonomiefactor		25,083% = (A+B-C)/D

(* = 98,76% van ingekohierd bedrag 45.811.441.453 euro)

6.3. De budgettaire consequenties van de invoering van de definitieve autonomiefactor vanaf 2018

- a) Vanaf begrotingsjaar 2018 (en AJ 2018) wordt het nieuwe percentage van de autonomiefactor toegepast op de belasting staat.

Wanneer we de nieuwe autonomiefactor van 25,083% (met het bijhorend opcentiementarief) toepassen op de geraamde belasting staat voor het VG in het begrotingsjaar (aanslagjaar) 2018, hebben we ivm huidige automiefactor van 25,99% een minontvangst van 274,2 miljoen euro wanneer we uitgaan van een zelfde inningsgraad zoals geobserveerd voor AJ2015.

Indicatieve raming (op basis van toestand september 2016) belasting Staat in 2018: effect van lagere autonomiefactor op opcentiemen VG (in duizend euro)

Belasting staat AJ 2018 VG	AF voorlopig	AF definitief	delta AF	delta bruto opcentiemen (100%)
30.486.986	25,990%	25,083%	-0,907%	-276.517
Belasting staat AJ 2018 VG	AF voorlopig	AF definitief	delta AF	delta bruto opcentiemen (99,16%)
30.486.986	25,990%	25,083%	-0,907%	-274.194

- b) Een eenmalig effect in 2018 is de verrekening van het teveel (want de definitieve autonomiefactor ligt lager dan 25,99%) aan ontvangen opcentiemen in de periode 2015-2017.

De Gewesten hebben voor begrotingsjaar 2015 recht op 11.348.549.266 euro (=teller van de autonomiefactor).

De Gewesten hebben tot nu toe volgende bedragen ontvangen mbt AJ2015:

	Ontvangen opcentiemen (in duizend euro)	aandeel
VG	7.549.923	64,20%
WG	3.283.129	27,92%
BHG	926.937	7,88%
Totaal	11.759.989	1

Het gewestelijk aandeel in de feitelijk ontvangen opcentiemen wordt toegepast op de teller van de autonomiefactor om voor elk Gewest de finale opcentiemen mbt AJ2015 te berekenen. Dat geeft

	Finale opcentiemen mbt AJ2015 (in duizend euro)	Teveel ontvangen opcentiemen mbt AJ2015 (in duizend euro)
VG	7.285.779	-264.145
WG	3.168.264	-114.865
BHG	894.507	-32.430
totaal	11.348.549	-411.440

Op basis van die herrekening heeft het VG in 2015 264,145 miljoen te veel aan opcentiemen ontvangen. Dat bedrag wordt geëxtrapoleerd om de meerontvangsten mbt de begrotingsjaren 2016 en 2017 te ramen. Voor 2016 wordt het teveel aan ontvangen opcentiemen berekend als het verschil van AJ 2015 maal (1+inflatie) maal (1+ reële economische groei), voor 2017 is het voor groei en inflatie geïndexeerde bedrag van 2016.

	2015	2016	2017	2018
inflatie	0,56%	2,00%	1,60%	1,70%
BBP groei	1,40%	1,40%	1,20%	1,50%

Afrekening definitieve autonomiefactor (in duizend euro)

	2015	2016	2017	totaal
VG	264.145	273.200	280.902	818.247
WG	114.865	118.803	122.152	355.819
BHG	32.430	33.542	34.488	100.460

Voor het VG komen we uit op een afrekening nav herziening van de autonomiefactor op 818 miljoen euro aan te veel ontvangen opcentiemen in de periode 2015-2017. Dat verschil zal in 2018 worden afgerekend op basis van de definitieve autonomiefactor.

c) Dotatie fiscale uitgaven

De nieuwe ramingen van de fiscale uitgaven voor het begrotingsjaar 2015 bedragen nu 2.687.693.067 euro. Dat is 360.266.812 euro minder dan het bedrag dat in de BFW werd opgenomen (3.047.959.879 euro). De dotatie voor fiscale uitgaven (60%) wordt in 2017 al herzien (met terugwerkende kracht naar 2016).

raming FU			% dotatie
AJ	basisraming	geact raming	
2015	3.047.959.879	2.687.693.067	60%
2016	3.141.562.727	2.770.232.121	60%
2017	3.212.893.794	2.833.131.903	60%
2018	3.294.469.970	2.905.065.831	60%

Raming van het teveel aan ontvangen dotatie FU: (nieuwe- oude dotatie)*verdeelsleutel VG

Begrotingsjaar	geact raming dotatie FU	verdeelsleutel aandeel in federale PB		Actuele raming dotatie FU VG	Ontvangen dotatie	verschil
		AJ	% VG			
2015	1.612.615.840	2014	63,383%	1.022.124.214	1.159.132.951	-137.008.737*
2016	1.662.139.272	2015	63,664%	1.058.188.719	1.200.031.655	-141.842.936**

(in euro); *: ontvangen ; **: raming

In de afrekening met betrekking tot 2016 wordt in 2017 de 142 miljoen van in 2016 te veel ontvangen dotatie FU gecorrigeerd. In 2018 zal de 137 miljoen van de in 2015 overschatte dotatie worden gerecupereerd door de federale overheid.

d) Correcties aan de overgangsbedragen

De huidige ramingen van de FOD FIN van de verdeelsleutel ontvangsten gewestelijke opcentiemen AJ2015, gewestelijke aandelen in de federale personenbelastingen en de overgedragen fiscale uitgaven hebben ook hun effect op de overgangsbedragen (zie sectie 5 voor het detail). Het overgangsbedrag voor het VG ligt op basis van die cijfers nu 58,5 miljoen lager, wat inhoudt dat het VG minder moet betalen aan de federale overheid.

Huidige raming overgangsbedrag Vlaams Gewest

(duizend euro)	VG
Correctie art 35 ter tem septies	-23.803.783
Correctie voor 625.979.428	6.133.699
Correctie werk (art 35 nonies)	407.000.741
Negatieve correctie werk (10%)	-239.498.005
Correctie dotatie fiscale uitgaven, art 35decies	-58.476.586
Art 5/2,§1 (fiscale autonomie)	64.100.287
Art 33bis (negatieve term)	164.522.421
Art 48 (solidariteit)	0
sociale bijdragen - overdracht gezinsbijslagen	0
Totaal ³	319.978.774
Overgangsbedrag 2016	363.517.417
Vershil	-43.538.643

De nieuwe raming van de verdeelsleutel federale PB voor het aanslagjaar 2015 heeft ten slotte ook nog een effect het overgangsmechanisme voor de Gemeenschap:

PB dotatie gemeenschap	nieuwe PB dotatie	verdeelsleutel aandeel in federale PB AJ 2015	oude PB dotatie	PB verdeel-sleutel VG	bijdrage tot overgangsbedrag
Overgangsbedrag 2016	8.231.634.370	65,711%	6.619.471.910	65,329%	1.084.639.532
Huidig overgangsbedrag	8.231.634.370	65,570%	6.619.471.910	65,329%	1.072.990.078
Vershil					-11.649.454

(in euro)

Een positief bedrag betekent hier dat de Gemeenschap voor die component van het overgangsbedrag moet 'terugbetalen' aan de federale overheid. De nieuwe raming mildert de terugbetaling mbt de PB dotatie Gemeenschappen. Finaal is het overgangsbedrag voor de Vlaamse Gemeenschap negatief. De Vlaamse Gemeenschap wordt gecompenseerd door de federale overheid maar door de herziene PB sleutel wordt het overgangsbedrag kleiner (negatiever) zodat de VG een groter bedrag ontvangt van de federale overheid, dat om de situatie van zonder een 6de staatshervorming te compenseren.

Huidige raming overgangsbedrag Vlaamse Gemeenschap (in euro)

Gemeenschap (art 48/1, §1, 1°)		PB & BTW
Overgangsbedrag 2016	(1)	-17.685.759
Huidig overgangsbedrag	(2)	-29.335.212
delta overgangsbedrag	(3)=(2)-(1)	-11.649.454

³ Het overgangsbedrag voor het Gewest wordt minder positief, wat dus meevaller is voor de Vlaamse begroting, het overgangsbedrag blijft constant in nominale termen in de periode 2015-2024 en wordt vervolgens de volgende 10 jaar lineair afgebouwd.

6.4. Prefiguratie van het budgettair effect in 2018 van de (quasi) definitieve cijfers mbt AJ 2015

Er is de eenmalige terugbetaling aan de federale overheid van 818 miljoen euro nav herziening autonomiefactor in de periode 2015-2017, de terugbetaling van 137 miljoen voor teveel ontvangen dotatie fiscale uitgaven in 2015 maar ook nog een afrekening van netto 55 miljoen voor de overgangsbedragen betaald of ontvangen in 2015. Dat geeft als totaal een terugstorting aan de federale kas in 2018 van 900 miljoen.

Samenvatting Afrekening in 2018

Vlaams Gewest: opcentiemen	-818.246.503
Vlaams Gewest: fiscale uitgaven: afrekening mbt 2015	-137.008.737
Vlaams Gewest: overgangsbedrag: afrekening mbt 2015	43.538.643
Vlaamse Gemeenschap: overgangsbedrag: afrekening mbt 2015	11.649.454
Totaal	-900.067.144

(in duizend euro)

Daarnaast is er het recurrent budgettair effect in (en vanaf) 2018 van de definitieve autonomiefactor van minus **-274.194.218** euro.

6.5. Uitsmijter berekening overgangsbedrag Vlaams Gewest

Correctie voor VG in overgangsbedrag voor A+B-C maal (verdeelsleutel ontvangsten gewestelijke opcentiemen – PB sleutel begrotingsjaar 2015)

correctie art 33 (art 48/1, §2, lid 1, 6°)	A+B-C	verdeelsleutel ontvangsten gewest opcentiemen	PB verdeelsleutel VG	bijdrage tot overgangsbedrag
Overgangsbedrag 2016	11.492.655.991	64,160%	63,383%	89.309.821
Huidig overgangsbedrag	11.348.549.266	63,948% ⁴	63,383%	64.100.287
Verschil				-25.209.534

Correctie voor Bedrag art 33bis in 2015 voor VG minus (C maal PB sleutel VG) : die correctie is reeds doorgevoerd bij begrotingsaanpassing 2016 op basis van de definitieve cijfers voor Art33(bis).

correctie art 33bis (art 48/1, §2, lid 1, 7°)	NT art 33bis	term C	PB verdeelsleutel VG	bijdrage tot overgangsbedrag
Overgangsbedrag 2016	2.988.431.469	4.455.310.224	63,383%	164.522.421

⁴ =29.295.421,44/45.811.441,45

Huidig overgangsbedrag (in euro)	2.988.431.469	4.455.310.224	63,383%	164.522.421
-------------------------------------	---------------	---------------	---------	-------------

De wijziging van het basisbedrag voor fiscale uitgaven heeft ook gevolgen voor het bedrag van het overgangsmechanisme. In het overgangsbedrag spelen de teller van de autonomiefactor (die teller omvat 40% van de fiscale uitgaven) alsook de fiscale uitgaven op zich.

60% dotatie (art 48/1, §2, lid 1, 5°, a))		verdeelsleutel aandeel in federale PB	effectieve uitgaven	bijdrage tot overgangsbedrag
Overgangsbedrag 2016	1.828.775.927	63,840%	65,170%	-24.329.222
Huidig overgangsbedrag	1.612.615.840	63,664%	65,727%	-33.271.641
Verschil				-8.942.419 ⁵

(in euro)

40% FU in opcentiemen (=B) (art 48/1, §2, lid 1, 5°, b))		PB verdeelsleutel	effectieve uitgaven	bijdrage tot overgangsbedrag
Overgangsbedrag 2016	1.219.183.952	63,383%	65,170%	-21.786.880
Huidig overgangsbedrag	1.075.077.227	63,383%	65,727%	-25.204.945
Verschil				-3.418.064

(in euro)

Los van het effect van de definitieve autonomiefactor heeft de nieuwe raming van de verdeelsleutel federale PB voor het aanslagjaar 2015 ook een effect op het overgangsbedrag voor ontvangsten uit dotatie werk:

⁵ Het overgangsbedrag wordt dus negatiever/minder positief. Het bedrag dat het Gewest moet betalen, wordt kleiner

dotatie werk (90%) (art 48/1, §2, lid 1, 3°)		verdeelsleutel aandeel in federale PB	effectieve uitgaven	bijdrage tot overgangsbedrag
Overgangsbedrag 2016	3.403.225.931	63,840%	51,705%	412.969.367
Huidig overgangsbedrag	3.403.225.931	63,664%	51,705%	407.000.741
Verschil				-5.968.625
negatieve waarde dotatie werk (art 48/1, §2, lid 1, 4°)			vaste sleutel	bijdrage tot overgangsbedrag
Overgangsbedrag 2016	-456.795.737		52,430%	-239.498.005
Huidig overgangsbedrag	-456.795.737		52,430%	-239.498.005

(in euro)

De Gewesten krijgen hier (tijdelijk, voor de periode van het overgangsbedrag) terug omdat 10% van de bij de 6de staatshervorming overgehevelde dotatie werk toegevoegd is aan het overgangsmechanisme ipv aan de dotatie zelf. De wijziging aan dat overgangsbedrag is reeds doorgevoerd bij begrotingsaanpassing 2016 op basis van de definitieve cijfers voor de initiële dotatie werk.